

Projectoverstijgende Verkenning Centraal Holland

Plan van Aanpak verkenningsfase

Dit project maakt onderdeel uit van het HOOGWATERBESCHERMINGSPROGRAMMA (HWBP)

Initiatiefnemers

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) - penvoerder
 Rijkswaterstaat Midden-Nederland (RWS M.N.)
 Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR)
 Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht / Waternet (AGV)

Colofon

Versie:	d1.0 – <i>concept</i> publieksversie (20 oktober 2014) Ten behoeve van de informatievoorziening aan het bestuur van de initiatiefnemers.	
Opgesteld door:	<u>Kernteam:</u> Rik Sonneveldt (HHR, projectmanager) Kees Schilder (Palladio Groep, manager projectbeheersing) Jannes van Hove (HDSR, omgevingsmanager) Jan Willem Vrolijk (PU, manager ruimtelijk ontwikkeling) Paul Neijenhuis (HDSR, technisch manager) <u>Met medewerking van:</u> Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK), Arnold van der Kraan (HHSK), Irma Waterreus-Metaal (RWS-MN), Martin Nieuwjaar (AGV/Waternet), Martijn de Koning (Mdk advisory), planner en risicomanager)	
Review door:	Programmadirectie HWBP	Maart / April 2014
Advies door:	Directeurenoverleg POV Centraal Holland	Juni / September 2014
Vrijgave		
Projectmanager:	Rik Sonneveldt	Oktober 2014
Opdrachtgever:	George Rouhof	Oktober 2014
Vaststelling:		
Stuurgroep:	Patrick Poelmann (namens stuurgroep)	Oktober 2014

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	7
1.1	Doel plan van aanpak en leeswijzer.....	7
1.2	Aanleiding.....	7
1.3	Doel POV Centraal Holland	9
1.4	Vertrekpunt POV.....	9
1.4.1	Onderzochte alternatieven in Randstad Urgent en gebiedspilot Centraal Holland	9
1.4.2	Centraal Holland in het Deltaprogramma.....	10
1.4.3	Onderbouwing voorkeursstrategie Centraal Holland.....	10
1.4.4	Kosteneffectiviteit	11
1.4.5	Maatschappelijke impact	12
2	PROJECTDEFINITIE.....	13
2.1	Vigerende kaders.....	13
2.2	Randvoorwaarden, uitgangspunten en afhankelijkheden	13
2.3	Scope projectoverstijgende verkenning	15
2.3.1	A-keringen	16
2.3.2	C-keringen	17
2.3.3	Ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen	17
2.3.4	Afbakening projectscope (areaal)	19
2.3.5	Afbakening scope (activiteiten)	20
2.4	Projectresultaat	20
2.4.1	Fase I.....	20
2.4.2	Fase II.....	21
2.5	Omgevingsanalyse.....	22
3	AANPAK EN PRODUCTEN FASE I.....	24
3.1	Planning	24
3.2	Kosten	25
3.3	(Technisch) onderzoek A-keringen (tussenproducten)	25
3.3.1	Globale toetsing (A-kering)	25
3.3.2	(Grond)onderzoeken (A- en C-keringen)	25
3.3.3	Gedetailleerde toetsing (A-keringen)	25
3.4	(Technisch) onderzoek C-keringen (tussenproducten)	25
3.4.1	Bepalen norm C-keringen op basis van IPO	25
3.4.2	Globale toetsing C-keringen	25
3.4.3	Herbeschouwing normen C-keringen op basis van globale toetsresultaten	26
3.5	Veiligheidsopgave (eindproduct fase I)	26
3.6	Omgevingsmanagement (tussenproducten)	26
3.6.1	Omgevingsplan en communicatiestrategie.....	26
3.6.2	(Conditionerings)onderzoeken A-keringen	27
3.6.3	Visie ruimtelijke kwaliteit	27
3.6.4	Omgevingsonderzoek C-keringen	27
3.6.5	Meekoppelkansen	27
3.6.6	Bestemmingsplan- en vergunningenscan	27
3.7	Mededeling ten behoeve van advies reikwijdte en detailniveau	27
3.8	Contractmanagement.....	28
3.9	Top-risico's	28
3.10	Samenvatting eindproducten fase I.....	28
3.11	Samenvatting no-regretactiviteiten	28
4	PROCEDURES EN VERGUNNINGEN	30
4.1	Projectplanprocedure Waterwet	30
4.2	M.e.r.-procedure.....	31
4.3	Ruimtelijke planprocedure	32
4.4	Vergunningen.....	32
5	GOVERNANCE	33
5.1	Sturen.....	33

5.1.1	Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).....	33
5.1.2	Project besturing, verantwoording, advisering en afstemming	34
5.1.3	Beschrijving taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.....	36
5.2	Beheersen	38
5.3	Verantwoorden.....	39
5.4	Toezicht	39
5.4.1	Nulmeting (projectspiegel) besturing en beheersing project	39
5.4.2	Voortgang en stand van zaken besturing en beheersing project.....	40
6	ORGANISATIE (HDSR en projectteam).....	41
6.1	Penvoerderschap HDSR	41
6.2	IPM-model	41
6.3	Projectteam en kernteam	41
6.3.1	Projectmanagement	42
6.3.2	Projectbeheersing	42
6.3.3	Omgevingsmanagement	42
6.3.4	Manager RO	43
6.3.5	Technisch management	43
6.3.6	Contractmanagement	44
6.4	Kennismanagement	44
7	PROJECTBEHEERSING	45
8	Bijlage overzicht afgekeurde C-keringen.....	46

SAMENVATTING

Centraal Holland is één van de drie Projectoverstijgende Verkenningen (POV) die in het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2014-2019 zijn opgenomen. De looptijd is van 2014 t/m 2017.

Aanleiding

In Centraal Holland is bij de Derde landelijke toetsronde een groot deel van de C-keringen langs de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal afgekeurd. Deze tekortkomingen leiden ertoe dat een overstroming vanuit de Nederrijn of Lek zich niet tot één dijkkring beperkt, maar zich uitstrekt over meerdere dijkkringen tot diep in de Randstad. Uit eerdere studies blijken investeringen in de noordelijke Lekdijken (A-keringen) kosteneffectiever en hebben een minder grote maatschappelijke impact dan grootschalige verbetering van de C-keringen. Deze systeemwijziging is dan ook als voorkeursstrategie in het Deltaprogramma opgenomen. Tevens is dit het vertrekpunt van de POV Centraal Holland.

Met de Deltabeslissingen uit september 2014 is een nieuw waterveiligheidsbeleid ingezet, gebaseerd op de risicobenadering. Vanwege mogelijk grootschalige overstromingen van de Randstad hebben de twee dijktrajecten in het gebied (Schoonhoven-Nieuwegein en Nieuwegein-Amerongen) hoge normgetallen gekregen, namelijk 1/30.000 per jaar. Daarmee behoren ze landelijk tot een van de hoogst genormeerde trajecten. Duidelijk is dat ze van groot belang zijn voor de waterveiligheid. Voor de C-keringen in het gebied betekenen het nieuwe waterveiligheidsbeleid en de voorkeursstrategie voor Centraal Holland dat de status en norm worden herzien en dat deze naar verwachting hun primaire status verliezen.

Doel, scope en uitgangspunten POV Centraal Holland

De initiatiefnemers van de projectoverstijgende verkenning willen toewerken naar een integrale en doelmatige oplossing om de gewenste bescherming tegen hoogwater vanuit de Nederrijn en Lek in een groot deel van Centraal Holland te realiseren. Doelmatig, omdat wordt voortgebouwd op de kosteneffectieve en maatschappelijk wenselijke voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma. Integraal, omdat ook wordt toegewerkt naar de toekomstige functie en gewenste status van de huidige C-keringen, inclusief de eventuele verbeteropgave.

De scope bevat zowel A- als C-keringen. Het eerste deel is een opgave aan de noordelijke Nederrijn- en Lekdijken tussen Amerongen en Schoonhoven (A-keringen), zowel vanuit de nieuwe normen als vanuit de strategie rondom de C-keringen. Het tweede deel is de herwaardering van de afgekeurde C-keringen in Centraal Holland (uitgezonderd die langs de open Hollandse IJssel) met een eventuele verbeteropgave. In totaal gaat het om 55 kilometer A-keringen met 11 kunstwerken en 110 kilometer aan C-keringen met meer dan honderd kunstwerken.

De POV Centraal Holland wordt uitgevoerd in een tijd van grote veranderingen in het waterveiligheidsbeleid. Dit neemt onzekerheden met zich mee voor het project. In dit plan van aanpak zijn hierover een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten opgenomen. De belangrijkste zijn:

- de POV anticipeert op het nieuwe waterveiligheidsbeleid;
- de verdere beleidsmatige en wettelijke verankering van de voorkeursstrategie en relevante deltabeslissingen behoort niet tot de scope van het project.

Anders dan bij reguliere verkenningen betekent dit dat binnen de POV eerst de exacte veiligheidsopgave moet worden bepaald.

Aanpak op hoofdlijnen

Vanwege de onzekerheid in de exacte grootte van de veiligheidsopgave bestaat de verkenning uit twee fasen.

In fase I wordt onderzocht wat de daadwerkelijke te verwachten veiligheidsopgave is van de A-keringen (strekkingen, hoogte en/of sterkte/stabiliteit) en wordt onderzoek gedaan naar de toekomstige status en functie van de C-keringen en de betekenis daarvan. Voor de A-keringen wordt verder voorbereidend onderzoek naar omgevingsaspecten (natuur, archeologie, cultuurhistorie etc.) gedaan en een ruimtelijk kwaliteitskader opgesteld. In samenwerking met gebiedspartners worden de mogelijkheden en haalbaarheid voor meekoppelkansen verder verkend. Belangrijkste resultaten zijn een besluit over de scope van de veiligheidsopgave, een voorstel voor de nieuwe status en norm van de C-keringen en de start van de mer-procedure met daarbij de eerste afbakening van de kansrijke oplossingen (advies reikwijdte en detailniveau). Aan het eind van fase I wordt via een herbeschikking subsidie aangevraagd voor fase II.

In fase II vindt een nadere uitwerking plaats van de kansrijke oplossingen, wat resulteert in een ruimtelijk voorkeursalternatief (doorlooptijd: 2016-2017). Voor de plan- en realisatiefase wordt de urgentie van de daadwerkelijke dijkverbeteringen bepaald via de reguliere prioriteringssysteem. De verwachting is dat minimaal een deel van de dijkversterkingen urgent zal zijn (op basis van eerdere studies zoals VNK2). De plan- en realisatiefase zullen dan spoedig na afronding van de POV kunnen starten.

Om deze reden moet de POV voor deze locaties een voorkeursalternatief (in MIRT-termen) opleveren waarmee vervolgens de planfase kan worden doorlopen. Daarom zal ook gelijktijdig en parallel aan de uitwerking tot één of meerdere voorkeursalternatieven een m.e.r. onderzoek plaatsvinden. Het m.e.r. zal pas in de planfase worden afgerond, maar de (tussen)resultaten van het onderzoek zullen wel gebruikt worden bij de afweging van het voorkeursalternatief.

Voor de daadwerkelijke dijkverbeteringen is nog geen budget gereserveerd voor fase II van de verkenning, de planuitwerking en de realisatie, omdat de veiligheidsopgave nog onbekend is. De programmadirectie HWBP zal aan de hand van de ontwikkelingen binnen de POV en het budgettaire kader hier zoveel mogelijk vroegtijdig op anticiperen.

Governance

De POV Centraal Holland is een samenwerkingsproject van vier beheerders (de vier initiatiefnemers), met veel betrokken belanghebbenden, zoals mede overheden, terreinbeheerders en omwonenden. Duidelijke afspraken over de governance is daarom essentieel voor het project. De governance bouwt voor een belangrijk deel voort op de wijze waarop deze in het Deltaprogramma is vormgegeven.

1 INLEIDING

De waterschappen en het ministerie van Infrastructuur en Milieu voeren in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in een alliantie maatregelen uit om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnorm te laten voldoen. Dat doen deze partijen op basis van afspraken, vastgelegd in het Bestuursakkoord Water mei 2011. De primaire waterkeringen die zijn afgekeurd in de (verlengde) derde toetsronde zijn opgenomen in de Landelijke Rapportage Toetsing (LRT-3+) behoren tot de scope van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is onderdeel van het nationale Deltaprogramma. Het uitgangspunt van het HWBP is dat een afgekeurde kering die op basis van urgentie wordt geprogrammeerd na uitvoering weer aan de veiligheidsnorm voldoet. De beheerders voeren deze verbetering uit, beginnend met een brede verkenning, gevolgd door de planuitwerking- en uitvoeringsfase. De programmering van projecten die zijn gestart in 2014 tot 2019 zijn opgenomen in het Deltaprogramma 2014. Bij de start van het programma is een top 30 van de aangemelde maatregelen (projecten) vastgesteld op basis van urgentie. Deze projecten kunnen in 2014 starten. Jaarlijks stelt de Ministerraad (via Deltaprogramma) een (bijgestelde) programmering HWBP vast voor de zes jaar die erop volgen. Naast de top 30 projecten worden er drie zogenaamde project overstijgende verkenningen uitgevoerd, namelijk POV Piping, POV Waddenzee en POV Centraal Holland. Voorliggend plan van aanpak beschrijft de verkenning van de POV Centraal Holland.

1.1 Doel plan van aanpak en leeswijzer

Dit plan van aanpak is bedoeld voor het:

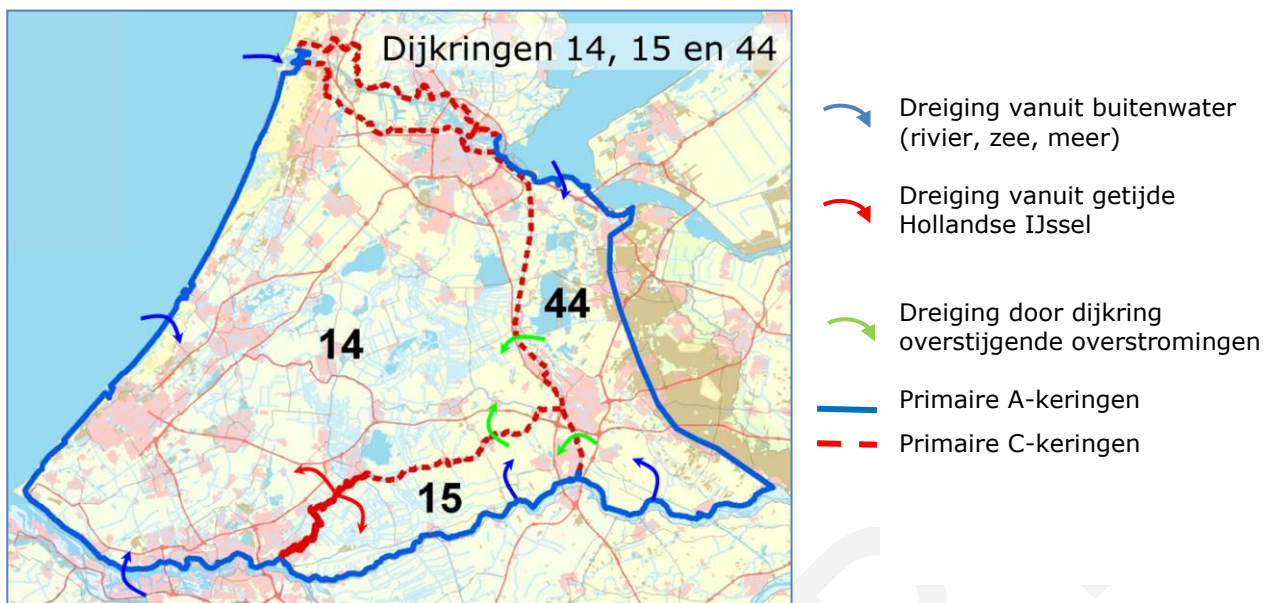
- vastleggen van het *waarom*: aanleiding, onderbouwing en doel van de POV;
- vastleggen van het *wat en hoe*: resultaten, governance, organisatie, aanpak, projectbeheersing;
- vastleggen van relevante informatie om het “hoe” te kunnen toetsen.

Voorliggende versie van het plan van aanpak is een publieksversie. Een klein deel van de informatie is samengevat of weggelaten, zoals bijvoorbeeld de kostenraming en de toelichting hierop, vanwege marktgevoelige informatie of vanwege de relevantie. Ook behoren bijlagen met nadere onderbouwingen en detailinformatie niet tot de publieksversie, behalve de onderbouwing van de scope van de C-keringen. Het omgevingsmanagementplan is separaat aan de besturen van de initiatiefnemers voorgelegd.

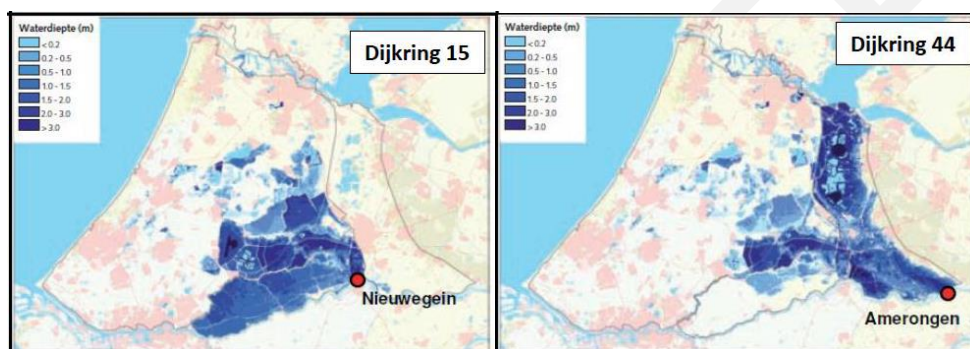
In de inleiding worden de aanleiding en motivatie van de POV toegelicht. In hoofdstuk 2 vindt u een beschrijving van de vigerende kaders, randvoorwaarden en uitgangspunten, de scope, het projectresultaat en een beknopte beschrijving van de omgevingsanalyse. Hoofdstuk 3 beschrijft de aanpak en de benodigde producten, voorzien van een toelichting op de planning, kosten en toprisico's. In hoofdstuk 4 is een beschrijving van de procedures en vergunningen opgenomen. Hoofdstuk 5 gaat nader in op de governance van het project voorzien van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. In hoofdstuk 6 wordt de organisatie toegelicht.

1.2 Aanleiding

De problematiek van Centraal Holland draait om de grootschalige overstromingsrisico's voor een groot deel van de Randstad bij overstromingen vanuit de Nederrijn/Lek. Het gebied is in het huidige waterveiligheidsbeleid opgedeeld in 3 dijkringen (dijkringen 14, 15 en 44) met verschillende veiligheidsniveaus, waartussen dijkkringscheidende categorie C-keringen liggen (zie Figuur 1).

Figuur 1 dijkringen Centraal Holland en mogelijke bronn-en overstromingsdreiging

Figuur 2 Overstromingspatronen doorbraken bij Nieuwegein en Amerongen (VVK2). In beide gevallen breidt de overstroming zich uit tot over de C-kering langs respectievelijk de gekanaliseerde Hollandse IJssel en het Amsterdam Rijnkanaal

In de 'Derde toets primaire keringen', zijn de C-keringen langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel, het Lekkanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal, en een deel van de C-kering langs het Noordzeekanaal afgekeurd. Doordat deze categorie C-keringen te laag (op delen meer dan 2 m) en niet sterk genoeg zijn, komt een overstroming vanuit de rivieren niet tot stilstand bij de C-keringen, maar verspreidt het water zich tot diep in de Randstad (zie Figuur 2). De resultaten van de 3e toetsronde zijn opgenomen in bijlage 8.1. De in deze bijlage opgenomen getallen zijn afkomstig uit de toetsrapportages die door de verschillende waterkeringbeheerders zijn vastgesteld.

De afgelopen jaren is in de studie 'Waterveiligheid Centraal Holland' en het Deltaprogramma een voorkeursstrategie uitgewerkt voor Centraal Holland. In paragraaf 1.4 wordt deze nader toegelicht. De voorkeursstrategie voor Centraal Holland komt in het Deltaprogramma 2015 terug in de Deltabeslissing Waterveiligheid, de deltabeslissing Rijn-Maasdelta en de voorkeursstrategie Rivieren. De voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma vormt het vertrekpunt voor de POV Centraal Holland, waarin de oplossingsrichting verder wordt uitgewerkt.

Centraal Holland

Uit de studie Centraal Holland en het deelprogramma Rivieren is gebleken dat het versterken van de noordelijke Lekdijk een kosteneffectieve oplossing is voor de veiligheid van Centraal Holland (zie deltabeslissing Waterveiligheid). De C-keringen langs de gekanaliseerde Hollandsche IJssel en mogelijk ook het Amsterdam-Rijnkanaal verliezen daarmee op termijn hun primaire status. De status van de C-keringen langs het Noordzeekanaal is mede afhankelijk van de normspecificatie voor het sluizencomplex bij IJmuiden. De uitwerking van deze wijzigingen is gestart als onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (projectoverstijgende verkenning Centraal Holland).

Bron: Deltabeslissing waterveiligheid en deltabeslissing Rijn-Maasdelta (sept 2014)

1.3 Doel POV Centraal Holland

Het doel van de projectoverstijgende verkenning Centraal Holland is om in 2017 tot een *integrale* en *doelmatige* oplossing te komen om het (nu te grote) risico op overstroming vanuit de Lek in een groot deel van Centraal Holland tot het gewenste niveau te reduceren.

Doelmatig wil zeggen: dat wordt voortgebouwd op de voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma om, in plaats van grootschalige versterking van de C-keringen, het beschermingsniveau van de noordelijke Lekdijken (A-keringen) te verbeteren. Daarmee wordt bovendien niet alleen het beschermingsniveau van dijkkring 14 verbeterd, maar ook dat van dijkkringen 15 en 44.

Integraal wil zeggen: de versterking van de Lekdijken (A-keringen), inclusief de toekomstige functie en gewenste status van de huidige C-keringen, inclusief de eventuele verbeteropgave C-keringen om aan de toekomstige norm te voldoen. Voldoen aan de norm kan alleen als het gehele gebied wordt aangepakt. Integraal wil verder zeggen dat mogelijke kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen en lokale kansen voor rivierverruiming aan de dijkverbeteringen kunnen worden gekoppeld. Bij het integraal meenemen van dergelijke kansen moet sprake zijn van een win-winsituatie en gezamenlijke financiering. In welke mate deze financiering vanuit het HWBP komt is afhankelijk van de samenhang met de veiligheidsopgave.

Deze oplossing wordt vastgelegd in de vorm van een voorkeursalternatief (VKA). Het VKA geeft weer welke dijktrajecten verbeterd moeten worden en welke maatregelen daar worden getroffen. De kansen voor het meekoppelen van ruimtelijke opgaven maken ook deel uit van het VKA. De gedetailleerde uitwerking van die maatregelen vindt plaats in de planuitwerkingsfase. De huidige inschatting is dat deze in 2018 start. Het VKA heeft betrekking op:

- de afgekeurde categorie C-keringen tussen dijkkringen 14-15, 14-44 en 15-44, uitgezonderd die langs de open (getijde) Hollandse IJssel;
- de noordelijke Lekdijken tussen Amerongen en Schoonhoven (A-keringen).

1.4 Vertrekpunt POV

De voorkeursstrategie uit het Deltaprogramma en de Deltabeslissing Waterveiligheid vormen het vertrekpunt voor de POV Centraal Holland. Deze voorkeursstrategie is tot stand gekomen binnen het regioproces Nederrijn-Lek en vastgelegd in het deltaprogramma 2015. Daarbij is voortgebouwd op eerdere studies (Randstad Urgent, gebiedspilot Centraal Holland). In deze paragraaf wordt weergegeven hoe tot de voorkeursstrategie voor Centraal Holland is gekomen.

1.4.1 Onderzochte alternatieven in Randstad Urgent en gebiedspilot Centraal Holland

De referentiemaatregel in deze studies betrof de ophoging en versterking van de C-keringen van Centraal Holland. Vanwege de hoge kosten en ingrijpende maatschappelijke consequenties is onderzoek gedaan naar alternatieven. In het eerste grote onderzoek naar de problematiek (Asselman

en De Wit, 2009), voor het programma Randstad Urgent, zijn diverse alternatieven onderzocht. Onderzochte alternatieven waren o.a.:

- aanscherping van de norm en verbetering van de noordelijke Lekdijken;
- alternatieve tracés voor de C-keringen;
- aanleg van nieuwe compartimenteringsdijken in het gebied;
- gebruik van bestaande elementen in het gebied zoals boezemkades of snelwegen als compartimenteringsdijk;
- gevolgenbeperkende maatregelen zoals afvoer via het Amsterdam Rijnkanaal en benedenstroomse uitlaatwerken.

De alternatieven zijn naast kosteneffectiviteit en reductie van het overstromingsrisico ook beoordeeld op criteria zoals ruimtelijke inpasbaarheid, maatschappelijke consequenties en robuustheid. Op basis van de onderzoeksresultaten is aanbevolen de volgende alternatieve maatregelen voor versterking van de C-keringen verder te onderzoeken:

- het geheel of gedeeltelijk versterken van Lekdijken;
- het eventueel aanbrengen van een uitlaatwerk in het westen van dijkkring 15.

Deze alternatieven zijn vervolgens onderzocht in de gebiedspilot Centraal Holland (van der Vat et al, 2011) en hebben geleid tot het inzicht dat de verbetering van de Lekdijken ten oosten van Schoonhoven significant kosteneffectiever en minder maatschappelijk ingrijpend is dan grootschalige verbeteringen aan de C-keringen. Op basis van deze studie hebben de provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat Utrecht in maart 2011 een advies aan de toenmalige staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu aangeboden om de veiligheid van dijkkring 14, 15 en 44 bij rivieroverstromingen te realiseren door maatregelen aan de Nederrijn- en Lekdijken. De staatssecretaris heeft hierop laten weten deze oplossingsrichting in het Deltaprogramma verder uit te werken.

1.4.2 Centraal Holland in het Deltaprogramma

De inzichten uit de gebiedspilot Centraal Holland zijn binnen het Deltaprogramma bevestigd en verder uitgewerkt. In het Regioproces Nederrijn-Lek is de voorkeursstrategie verder uitgewerkt en ook besproken met de betrokken gemeenten en veiligheidsregio's. Er zijn verschillende waterveiligheidsstrategieën (dijkenstrategie, ruimte voor de rivier, systeemingenrepen, meerlaagsveiligheid) onderzocht en nieuwe inzichten opgedaan over de betekenis van de nieuwe normering voor Centraal Holland en de mogelijkheden van risicogestuurde maatregelen aan de Lekdijken (A-keringen). Tenslotte is dit inzicht nog versterkt door de analyse op systeemniveau van Centraal Holland in de studie Veiligheid Nederland in Kaart 2. Voor de maatregel 'uitlaatwerk in het westen van dijkkring 15' geldt dat binnen het Deltaprogramma Rijnmond Drechtsteden nader onderzoek is gedaan (Slootjes, 2013). Op grond daarvan is die maatregel afgefallen. Het binnen het Deltaprogramma ontwikkelde nieuwe waterveiligheidsbeleid (Deltabeslissing Waterveiligheid) heeft tot het inzicht geleid dat de Nederrijn en Lekdijken een hoger beschermingsniveau zouden moeten hebben vanwege de grote economische - en slachtofferrisico's. Een investering in de Lekdijken (A-kering) sluit dan ook aan bij de inzichten rond de nieuwe normering van de primaire waterkeringen. De Deltabeslissing Waterveiligheid en de daarop volgende verankering in wetgeving vormt ook het kader voor beslissingen over de status van de C-keringen.

1.4.3 Onderbouwing voorkeursstrategie Centraal Holland

De voorkeursstrategie voor Centraal Holland, op basis van de eerder genoemde onderzoeken en ontwikkelingen in het deltaprogramma is om geen grootschalige investeringen in de C-keringen te doen, maar in plaats daarvan een risicogestuurde verbetering van de Lekdijken tussen Amerongen en Schoonhoven (A-keringen) en de status en norm van de C-keringen te herzien. Belangrijkste argumenten voor deze keuze zijn:

- **Kosteneffectiviteit:** de kosten voor verbetering van de C-kering zijn veel hoger dan de kosten voor verbetering van de Lekdijken. Bovendien is de effectiviteit (op de waterveiligheid) van de verbetermaatregelen aan de Lekdijken (A-keringen) groter omdat deze het overstromingsrisico voor een groter gebied reduceren.
- **Maatschappelijke impact:** een ander argument is dat de benodigde verbeteringen aan de C-keringen zeer ingrijpend zijn voor de omgeving.

In de volgende twee paragrafen wordt dit nader onderbouwd.

1.4.4 Kosteneffectiviteit

In de gebiedspilot Centraal Holland is de hoofdkeuze onderbouwd met kosten-batenanalyses. De kosten zijn geraamd op basis van het KOSWAT¹-instrumentarium en de baten zijn uitgedrukt in de schade en slachtoffers die worden vermeden door de maatregelen. Binnen het Deltaprogramma en VNK2 is een soortgelijke analyse gedaan voor de maatregelen aan de Lekdijken (A-keringen). Daarnaast zijn vanuit de POV Centraal Holland nog aanvullende KOSWAT-berekeningen gemaakt (uitgevoerd door Deltares). Onderstaande tabellen geven een overzicht van de belangrijkste bevindingen.

Resultaten gebiedspilot Centraal Holland (van der Vat et al, 2011)

Maatregel	Kosten (M €)	Baten (M €) Contante Waarde risicoreductie***	Reductie overstromingsrisico (% t.o.v. huidige risico)
Verbetering C-keringen*	750	0 – 1300	≤ 53 %
Verbetering Lekdijken (A-keringen)** <i>Amerongen - Schoonhoven</i>	190	500 – 2000	85%

*In de gebiedspilot Centraal Holland zijn alleen de kosten berekend van de C-keringen die een hoogtetekort hebben en niet van de C-keringen langs het Noordzeekanaal die alleen op stabiliteit zijn afgekeurd. Daarnaast werd in de gebiedspilot aangegeven dat de kosten voor het Amsterdam Rijnkanaal hoger zouden kunnen liggen.

** In de gebiedspilot is voor de verbetering van de Lekdijken (A-keringen) een overschrijdingskans van 1:10.000 aangehouden.

*** Voor de contante waarde voor de risico reductie is een bandbreedte gegeven, omdat deze afhankelijk is van het overstromingsscenario.

Resultaten Deltaprogramma Rivieren en VNK(regio advies)

	Deltaprogramma Rivieren technische analyse**		VNK-analyse t.b.v. regio advies***	
Maatregel	Kosten (M €)	Risico- reductie	Kosten (M €)	Risico- reductie
Verbetering C-keringen*	-	-	-	-
Verbetering Lekdijken (A-keringen) <i>Amerongen - Schoonhoven</i>	215	95%	150	> 95%

¹ KOSWAT is op verzoek van de Minister van IenM ontwikkeld en is een systeem met een uniforme kostenramingssytematiek en -methodiek gericht op verbeteringsprojecten van primaire waterkeringen. KOSWAT heeft een kostenmodule en is voorzien van actuele kentallen. Het kan een kostenraming per maatregel leveren, maar vervangt de raming van de beheerder niet. KOSWAT kan nieuw (technisch) beleid en ontwerpvarianten doorrekenen. Tevens is het geschikt voor benchmarking van de beheerder.

*Ten opzichte van de gebiedspilot Centraal Holland zijn geen aanvullende kostenberekeningen voor de C-keringen gemaakt.

** In de technische analyse van het Deltaprogramma Rivieren is voor de Lekdijken (A-keringen) uitgegaan van een toekomstige overstromingskans van 1:10.000 en een huidige overstromingskans conform de referentiewaarde van de WV 21 studies.

*** In de VNK-analyse van het Deltaprogramma Rivieren is voor de Lekdijken (A-keringen) uitgegaan van een toekomstige overstromingskans van 1:10.000 en een huidige overstromingskans conform VNK2.

Resultaten aanvullende KOSWAT-analyse POV Centraal Holland

Maatregel	Kosten(M €)
Verbetering C-keringen*	1.100
Verbetering Lekdijken (A-keringen)** <i>Amerongen - Schoonhoven</i>	450

*Ten opzichte van de gebiedspilot Centraal Holland zijn bij de kosten voor de C-keringen ook de kosten voor de C-keringen aan de zuidkant van het Noordzeekanaalgebied meegenomen.

** Voor de maatregelen aan de Lekdijken is uitgegaan van een overstromingskans van 1:30.000, conform voorstel Deltabeslissing Waterveiligheid.

Conclusie

De inschatting voor de kosten aan de C-keringen varieert van 750 miljoen euro tot 1,1 miljard euro. De kosten voor verbetering van de Lekdijken varieert van 150 miljoen euro tot 450 miljoen euro. Verbetering van de Lekdijken (A-keringen) is niet alleen veel goedkoper, maar levert ook een grotere reductie van mogelijke schade en slachtoffers op. Er zijn diverse gevoeligheidsanalyses uitgevoerd. Zelfs bij de meest ongunstige aannames kwamen de maatregelen aan de Lekdijken (A-keringen) gunstiger uit dan verbetering van de C-keringen. De kosteninschattingen laten momenteel nog een grote bandbreedte zien. Dit komt enerzijds door verschillen in aannamen en aangeleverde dijkprofielen en anderzijds door verschillen in methodiek (VNK versus WV21). Binnen de POV Centraal Holland zal verder worden gewerkt aan robuustere kostenramingen. Een resultaat van de POV Centraal Holland is onder andere een nieuwe projectraming (SSK-kostenraming) op basis van de veiligheidsanalyse.

1.4.5 Maatschappelijke impact

Dit aspect is kwalitatief beschouwd. Er is op basis van een referentie-ontwerp voor de C-keringen beschouwd wat de impact van verbetering zou zijn op bebouwd gebied en landschappelijke waarden. Met name langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel, maar ook voor andere C-keringen, zou een verbetering van de C-kering tot grote maatschappelijke impact leiden door de aanwezige bebouwing en infrastructuur. De dijk loopt hier door historische kernen zoals Oudewater en Montfoort waar dijkverhogingen tot 3 m noodzakelijk zijn. De inzichten ten aanzien van de maatschappelijke impact vormen naast de resultaten voor kosteneffectiviteit een aanvullende onderbouwing voor de hoofdkeuze voor de voorkeursstrategie.

2 PROJECTDEFINITIE

2.1 Vigerende kaders

Goede afstemming tussen POV en de kaderstellende overheden is essentieel. De initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor een goed proces om deze afstemming te borgen, maar niet voor de benodigde wijzigingen van wet- en regelgeving zelf, dat blijft de verantwoordelijkheid van de kaderstellende overheid. Dit proces loopt parallel aan de POV Centraal Holland gedurende de gehele looptijd.

De belangrijkste vigerende kaders voor het project zijn:

- de Waterwet;
- de subsidieregeling HWBP;
- deltabeslissingen en de verankering daarvan in landelijke en provinciale wet- en regelgeving en beleid;
- de kaders voor de verbetering van de keringen; de primaire keringen worden door het rijk gesteld en die voor de regionale keringen door de provincies.

Specifiek voor een wijziging van de status C-keringen

De norm en ligging van de primaire keringen liggen vast in de Waterwet en in het landelijke waterveiligheidsbeleid. De beleidsmatige verankering van de deltabeslissingen (nieuwe normen, gerelateerde besluiten zoals de voorkeursstrategie Centraal Holland) zal eind 2014 plaatsvinden in de herziening van het Nationaal Waterplan. De planning voor het aanpassen van de Waterwet (wettelijke verankering nieuwe norm Lekdijken en herziene primaire status C-keringen) is dat dit per 2017 wordt vastgesteld. Dit is een belangrijke randvoorwaarde om vanuit het HWBP na de POV subsidie te kunnen verlenen/verkrijgen voor de planfase.

Het toewijzen van de status 'regionale kering' met bijbehorende norm aan een deel van de vervallen C-keringen (in beheer zijn bij een waterschap) is voorbehouden aan de provincie. Dit gebeurt per waterschap, door de provincie(s) waarin het waterschap ligt. Voor de dijken in beheer bij Rijkswaterstaat is deze taak voorbehouden aan het Rijk. De beheerders staan zelf aan de lat voor het opnemen of wijzigen van keringen in de legger (conform de Waterwet). Het toekennen van de status regionale kering met bijbehorende norm wordt vastgelegd in de Waterverordening, die wordt vastgesteld door Provinciale Staten (PS). Deze status wordt voor de waterkeringen in beheer bij Rijkswaterstaat vastgelegd in het Waterbesluit. Waterbesluit en waterverordening zijn onderhevig aan de reguliere inspraakprocedure, evenals de legger, die door het Algemeen Bestuur (AB) van het betreffende waterschap wordt vastgesteld. De wijzigingen in de leggers hoeven overigens niet direct per 2017 te worden vastgesteld.

2.2 Randvoorwaarden, uitgangspunten en afhankelijkheden

Bestuurlijke randvoorwaarden (tevens mogelijke exogene risico's)

Een succesvol verloop van de POV is voor een groot deel afhankelijk van besluitvorming door externe overheidspartijen. Deze besluiten zijn bestuurlijke randvoorwaarden voor het realiseren van dit project, echter brengt deze afhankelijkheid ook exogene risico's voor de POV met zich mee. Exogeen wil zeggen dat voor een groot deel de risico's niet beïnvloedbaar zijn binnen de sturingsmogelijkheden van de POV Centraal Holland. De exogene risico's komen voort uit de drie onderstaande belangrijkste bestuurlijke randvoorwaarden:

1. Beschikbaarheid en bruikbaarheid toets- en ontwerpinstrumentarium volgens overstromingskansbenadering.
2. Besluitvorming over status en norm voor huidige C-keringen in Waterverordeningen en Waterbesluit (2017).
3. Beleidsmatige en wettelijke verankering nieuwe veiligheidsnormen primaire waterkeringen en wettelijke verankering in de Waterwet (2017).

Het niet voldoen aan één van bovenstaande randvoorwaarden wordt vanuit het project gezien als exogeen risico. De exogene risico's kunnen een enorme impact hebben op de haalbaarheid van de projectdoelstellingen binnen de gestelde randvoorwaarden. Het uitgangspunt conform de subsidieregeling HWBP is dat financiële risico's voor 100% ten laste komt van de initiatiefnemende beheerders, uitgezonderd exogene risico's. De Stuurgroep heeft (8 oktober 2014) besloten om in de subsidieaanvraag expliciet op te nemen dat de exogene risico's niet voor rekening van de initiatiefnemers zijn. Gezien de beperkte invloed op bovenstaande bestuurlijke randvoorwaarden worden de daaruit voortvloeiende exogene risico's (financieel) belegd bij de programmadirectie HWBP.

Belangrijkste algemene uitgangspunten

Voor deze projectoverstijgende verkenning is een aantal inhoudelijke uitgangspunten benoemd:

1. de POV bouwt voort op de voorkeursstrategie van het regioproces Nederrijn-Lek: het realiseren van de veiligheid van Centraal Holland door versterking van de Nederrijn- en Lekdijk, waardoor de C-keringen niet als primaire waterkering hoeven te worden versterkt. De voorkeursstrategie is overgenomen in het Deltaprogramma;
2. over de status van de C –keringen langs het Noordzeekanaal is in de deltabeslissingen gesteld dat deze afhankelijk zijn van de normspecificatie van het sluizencomplex bij IJmuiden. Die is op dit moment nog niet bekend. Uitgangspunt voor de POV Centraal Holland is dat de normspecificatie voor IJmuiden uiteindelijk zo wordt gekozen dat ook hiervoor, analoog met de noordelijke Lekdijken, geldt dat de benodigde veiligheid wordt gerealiseerd bij de “voordeur” en dat de status van de C keringen langs het Noordzeekanaal wordt aangepast. Besluitvorming hierover vindt plaats als nadere uitwerking van de Deltabeslissing Waterveiligheid en valt buiten de scope van de POV;
3. bij het uitwerken van de alternatieven - binnen de onder punt 1 genoemde strategie - worden de kosten in beeld gebracht voor de totale oplossing van de veiligheidsopgave, inclusief eventuele werkzaamheden aan de huidige verbeteropgave C-keringen. Het voorkeursalternatief zal de meest effectieve oplossing tegen de laagst maatschappelijke kosten moeten opleveren;
4. tot de beleidsmatige en wettelijke verankering van de nieuwe veiligheidsnormen zal in de verkenning rekening worden gehouden met het meest recente voorstel van het Deltaprogramma Veiligheid voor de nieuwe veiligheidsnormen;
5. de versterkingsopgave zal sober en doelmatig worden uitgewerkt. Voor de onderbouwing van deze twee aspecten zal worden gekeken naar de levenscycluskosten van de verschillende maatregelen;
6. voor het bepalen van de versterkingsopgave wordt uitgegaan van de best beschikbare instrumenten en inzichten m.b.t. toetsing aan overstromingskansen;
7. binnen de POV wordt een open, uitnodigende en pro-actieve houding aangenomen ten opzichte van meekoppelkansen. Bij het meekoppelen van ruimtelijke of andere ontwikkelingen rondom de waterkering dienen de betrokken partijen te zorgen voor cofinanciering. De Waterwet staat besteding van HWBP gelden alleen toe voor het oplossen van de veiligheidsopgave en de noodzakelijke inpassing daarvan (sober en doelmatig).

Daarnaast gelden de volgende belangrijkste organisatorische en financiële uitgangspunten:

1. de aanvraag tot subsidie voor de verkenning wordt opgedeeld in twee fasen. De aanvraag tot subsidie voor fase I bevat de kosten van de activiteiten van fase I en de no-regretactiviteiten². De no-regretactiviteiten zijn producten en activiteiten van fase II, die vooruitlopend op fase II in fase I worden uitgevoerd, met als doel de doorlooptijd van het project te verkorten. De aanvraag tot beschikking (fase I) bevat voor fase I een gedetailleerde en onderbouwde scope,

² De no-regretactiviteiten zijn in paragraaf 3.11 nader gespecificeerd.

- planning, raming en risicodossier die voldoen aan de vigerende normen en eisen vanuit de subsidieregeling HWBP en bevat een abstracte doorkijk voor de mijlpalen en resultaten voor fase II;
2. in fase I en fase II worden zoveel mogelijk activiteiten parallel (gelijktijdig in plaats van volgtijdelijk) gewerkt, conform één van de planningsuitgangspunten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma van de programmadirectie HWBP, om tijdwinst te behalen. In fase I worden een aantal no-regretactiviteiten van fase II uitgevoerd;
 3. de no-regretactiviteiten zijn niet randvoorwaardelijk voor de herbeschikking fase II en het vaststellen van het resultaat van fase I;
 4. voorafgaand aan fase II wordt een herbeschikkingsaanvraag tot subsidie voor fase II ingediend o.b.v. de vigerende normen en eisen vanuit de subsidieregeling HWBP;
 5. de initiatiefnemers dragen ieder een vierde deel van de kostenraming conform de beschikking tot subsidie. Het deel van Rijkswaterstaat Midden Nederland (RWS MN) wordt volledig door RWS MN gefinancierd. Het deel van de initiatiefnemende waterschappen wordt voor 90% gefinancierd door subsidie HWBP en voor 10% (projectgebonden aandeel);
 6. de initiatiefnemers dragen volledig het financiële risico een kostenoverschrijding van de kostenraming in de beschikking tot subsidie;
 7. het Rijkswaterstaatsdeel wordt direct door Rijkswaterstaat MN gefinancierd, dit kan namelijk wettelijk niet via de dijkenrekening HWBP;
 8. HDSR zal als penvoerder de subsidieaanvraag indienen namens de initiatiefnemers en als loket en beheerder van het budget en administratieve organisatie fungeren. Uitbestedingen lopen in principe via HDSR. Het Projectgebonden aandeel, de kosten van de inzet van eigen personeel en eventuele uitbestedingen of andere (geraamde) kosten worden door HDSR met de andere initiatiefnemers verrekend. Verdere afspraken worden indien nodig in de Samenwerkingsovereenkomst, of waar de mandateringsregeling dit mogelijk maakt op ambtelijk niveau vastgelegd;

Afhankelijkheden

De POV Centraal Holland kent de volgende afhankelijkheden, namelijk:

1. de Projectoverstijgende verkenning piping biedt naar verwachting nieuwe inzichten in de beoordeling van, en de maatregelen tegen piping. Deze POV loopt van 2014-2017;
2. de ontwikkelingen rond het nieuwe wettelijke toets en ontwerpinstrumentarium;
3. in het project Beatrixsluis wordt een deel van de categorie A-kering verlegd en een 3^e sluisolk aangelegd. HDSR overlegt met Rijkswaterstaat in hoeverre hierbij rekening wordt gehouden met de nieuwe normering;
4. de uitgangspunten voor de normering van de sluizen bij IJmuiden zijn nog niet bekend en van wezenlijk belang voor de toekomstige functie van categorie C-keringen langs het Noordzeekanaal.

2.3 Scope projectoverstijgende verkenning

Met het begrip “verkenning” wordt een belangrijke formele projectfase aangeduid in de HWBP systematiek. Analooq aan een MIRT-verkenning levert de verkenningsfase een Voorkeursalternatief (VKA) op (trechtering) waarmee de planuitwerkings- en realisatiefase wordt ingegaan. Een belangrijk deel van de planuitwerking (en de bijbehorende procedures) wordt dus al doorlopen in de verkenningsfase. Daarmee is een verkenning een “zwaar” onderdeel van het uiteindelijke project, en veel meer dan een onderzoek.

De aanleiding (en wettelijke basis) voor programmering in het HWBP zijn de in de 3e Landelijke Toetsronde (LTR-3) afgetoetste dijkringscheidende C-keringen van Centraal Holland. Maatgevend voor de aftoetsing van de C-keringen is een overstrooming in dijkringen 15 of 44 vanuit de Lek (systeemwerking). De gevolgen van een dergelijke overstrooming zijn zeer ernstig en treffen een groot

deel van de Randstad. Uit de programmeringssystematiek van het HWBP volgt een hoge urgentie voor deze POV. De aanleiding van de POV is dus het veiligheidstekort ten gevolge van de systeemwerking. De POV is klaar als er een bestuurlijk gedragen VKA ligt om het (urgente) veiligheidstekort op te lossen.

Uit eerdere studies is gebleken dat het in plaats van de “standaard” oplossing (het verbeteren van de C-keringen zelf) veel doelmatiger en bovendien minder ingrijpend is om het probleem bij de bron aan te pakken door verbetering van de noordelijke Nederrijn- en Lekdijken (A-keringen), die bij falen leiden tot overstroming, waardoor de systeemwerking optreedt. De C-keringen zijn dan niet meer nodig als primaire kering. Inmiddels is breed bestuurlijk draagvlak verworven voor deze oplossingsrichting. Deze is dan ook als voorkeursstrategie opgenomen in het deltaprogramma (regioproces Nederrijn-Lek).

De POV werkt deze voorkeursstrategie verder uit. De scope van de POV Centraal Holland omvat hiermee zowel de afgekeurde C-keringen als de noordelijke Lekdijk (A-keringen). De geografische afbakening wordt verderop in dit hoofdstuk nader gespecificeerd.

De POV Centraal Holland heeft een bijzonder en vernieuwend karakter. Inhoudelijk bijzonder: de scope omvat enerzijds de afgekeurde keringen, en anderzijds de kering waar de afkeuring het meest doelmatig kan worden opgelost. Organisatorisch bijzonder: de problematiek kan alleen doelmatig worden opgelost door een integrale aanpak van de keringen, over de beheergrenzen heen. De betrokken beheerders werken daarom samen in één Projectoverstijgende Verkenning.

Bij de POV Centraal Holland wordt in overleg met de Programmadirectie HWBP het uitgangspunt gehanteerd dat wordt vooruitgelopen op de nieuwe normering en het WTI 2017. Bovendien is vanuit het deltaprogramma (regioproces Nederrijn-Lek) nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de ruimtelijke meekoppelkansen bij de toekomstige dijkverbeteringen.

2.3.1 A-keringen

Uit de voorgaande studies blijkt dat de overstromingen in dijkkring 14 kunnen optreden bij breslocaties tussen Amerongen en het gebied tussen Schoonhoven en Bergambacht. De begrenzing bij Amerongen ligt vast door de aanwezige hoge gronden (Utrechtse Heuvelrug). Het risico op systeemwerking benedenstrooms van Schoonhoven wordt als laag beoordeeld. Hierdoor zal (volgens de in het Deltaprogramma gehanteerde normdifferentiatie voor de nieuwe normering) voor de Lekdijk benedenstrooms van Schoonhoven, een andere norm gaan gelden. Hierdoor is het niet nodig om dit deel van de Lek in de studie te betrekken.

De voorkeursstrategie geeft nog ruimte om de scope gedurende de looptijd van de POV nader af te bakenen. Het is namelijk nog niet bekend op welke locaties de Lekdijk daadwerkelijk moet worden verbeterd, wat hierbij de veiligheidsopgave is (hoogte en/of sterkte en stabiliteit), en wat de urgentie is van de daadwerkelijke verbeterprojecten. Daarom is de POV onderverdeeld in 2 fasen.

In fase I wordt de veiligheidsopgave onderzocht en vastgesteld, inclusief de urgentie. Dit leidt voor de Lekdijken tot een aanscherping van de scope tot alleen de te verbeteren trajecten in fase II van de POV. Daarnaast worden in fase I alle ondersteunende onderzoeken (bijvoorbeeld t.b.v. planprocedures) en andere activiteiten (omgevingsmanagement) in gang gezet die nodig zijn voor het tijdig behalen van het projectresultaat, deels loopt dit onderzoek door in fase II, de zogenoemde no-regretactiviteiten. Bij het onderzoeken van de veiligheidsopgave worden ook de in het deltaprogramma geïdentificeerde lokale kansen voor rivierverruiming betrokken.

De afbakening van de verbeteropgave leidt tot een zij-instroom in het HWBP van de te verbeteren dijkvakken en kunstwerken voor plan- en realisatiefase. Daarbij wordt de reguliere programmeringscyclus voor deze locaties doorlopen. De plan- en realisatiefase maken geen deel uit van de POV.

In fase II wordt het voorkeursalternatief uitgewerkt voor de te verbeteren dijkvakken en kunstwerken (verbeteropgave). Daarbij is een aandachtspunt de urgentie van de verbeteringen. Voor strekkingen waarvan de plan- en realisatiefase niet op afzienbare termijn zullen plaatsvinden moet worden overwogen of het wel zinvol is om al in het kader van de POV het VKA uit te werken.

2.3.2 C-keringen

De scope omvat alle C-keringen van dijkkringen 14, 15 en 44, uitgezonderd die langs de open (getijde) Hollandse IJssel. Ook de C-keringen aan de noordzijde van het Noordzeekanaal (tussen dijkkring 44 en 13) behoren niet tot de scope.

Parallel aan de fase I en II wordt de toekomstige waterstaatkundige functie en gewenste status van de huidige C-keringen onderzocht. Daaruit volgt de verbeteropgave om de C-keringen aan de toekomstige status te laten voldoen. Deze verbeteropgave maakt integraal onderdeel uit van de veiligheidsopgave Centraal Holland (c.q. financiering vanuit HWBP). Het onderzoek naar de verbeteropgave beslaat in principe de gehele POV (dus in beide fasen). Het komen tot een vervolgaanpak voor de verbeteropgave is onderdeel van de scope.

De huidige status van de C-keringen in de Waterwet zal vervallen. De nieuwe status moet worden vastgelegd in de regelgeving van de kaderstellende overheden (provincies en DGRW). De POV levert de inhoudelijke bouwstenen op voor die toekomstige status en stemt het proces af met de betrokken overheden. Het proces zelf om wet- en regelgeving aan te passen valt buiten de scope, de kaderstellende overheden hebben daar de trekkersrol.

Het Rijk is verantwoordelijk voor het beleidsmatige traject om de status en norm van de primaire keringen aan te passen (deltabeslissingen, aanpassing Waterwet en wat hier mee samenhangt). Indien de C-keringen in de toekomst een regionale status krijgen moet dit worden vastgelegd in de Provinciale Verordeningen voor de keringen in beheer bij de waterschappen, en het Waterbesluit voor de keringen in beheer bij RWS.

2.3.3 Ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen

Goede ruimtelijke inpassing is een standaard onderdeel van de ontwerpogave voor een dijkverbetering. Onder ruimtelijke inpassing wordt verstaan: een zodanige vormgeving en inpassing van de dijkverbetering dat deze optimaal is afgestemd op bestaande dan wel nog te ontwikkelen ruimtelijke, natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Binnen de POV Centraal Holland wordt samen met de projectomgeving een integrale visie op de ruimtelijke kwaliteit en de ontwerpprincipes ontwikkeld. Onder projectomgeving wordt hier verstaan een brede groep van betrokkenen, namelijk overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en bewoners. Deze worden vastgelegd in een visie op de ruimtelijke kwaliteit. De visie op de ruimtelijke kwaliteit speelt in samenspel met de technische opgave een centrale rol in de verdere afweging van de alternatieven voor de dijkverbetering.

Onder meekoppelkansen wordt verstaan het toevoegen van extra kwaliteit en/of integraal meenemen van lopende of toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen van andere initiatiefnemers ('werk met werk' maken). Onderdeel van de scope is het nader onderzoeken en vaststellen van deze meekoppelkansen en de verdere activiteiten die nodig zijn om tot een gedragen VKA te komen (zie

hoofdstuk 3). Waar dit zinvol is, kan besloten worden projecten van derden te combineren met de toekomstige dijkverbeteringen.

Voor de haalbaarheid om meekoppelkansen integraal mee te nemen in het project zijn de volgende criteria van belang, namelijk:

- Inhoudelijke samenhang
- Planning
- Financiering

Hieronder een beknopte beschrijving van deze criteria.

Inhoudelijke samenhang

Hoofddoel van het project is het realiseren van de waterveiligheidsopgave. Bij een meekoppelkans is sprake van mogelijke inhoudelijke samenhang wanneer het mee te koppelen initiatief:

- gelegen is in de zone waarbinnen naar oplossingsrichtingen wordt gezocht voor de tekortkomingen aan de betreffende dijksectie;
- voor een waterstandsaling zorgt waardoor de dijkversterkingsopgave vermindert (lokale kansen rivierverruiming);
- voorziet in een win-win situatie op het gebied van de uitwisseling van grondstoffen (bijvoorbeeld: vrijkomende klei t.b.v. de dijkverbetering).

Planning

Binnen de POV worden tussen de initiatiefnemers van de dijkverbetering en de programmadirectie HWBP afspraken gemaakt over de termijn waarop de veiligheidsdoelstellingen gerealiseerd dienen te zijn. Deze termijn is in principe ook leidend voor de mogelijkheid om initiatieven van derden integraal mee te nemen. Wanneer initiatieven van derden niet haalbaar zijn binnen de planning, zal een adaptieve houding worden aangenomen om zo veel als mogelijk te voorkomen dat initiatieven van derden onmogelijk gemaakt worden. Redenen waarom het mee te koppelen initiatief niet mee kan lopen in de planning kunnen zijn: aanzienlijke vertraging in de planprocedures en vergunningen, onvoldoende draagvlak of onvoldoende zekerheid over de medefinanciering. Het trekkerschap van het vinden van aanvullende financiering, draagvlak en de benodigde (plan)procedures voor de meekoppelkansen ligt primair bij de gebiedspartners en valt buiten de scope van de POV.

Financiering

Uitgangspunt is dat er bij het integraal meenemen van een meekoppelkans sprake is van een win-winsituatie en gezamenlijke financiering. In welke mate deze financiering vanuit het HWBP komt is afhankelijk van de samenhang met de veiligheidsopgave. Dit vergt maatwerk per locatie.

In de basis zal ten behoeve van afspraken over de financiering gebruik worden gemaakt van een referentieontwerp (ontwerp zonder de meekoppelkans). Verrekening kan vervolgens plaatsvinden door de meerkosten van het meenemen van een initiatief ten opzichte van het referentieontwerp te bepalen en de afspraken hierover vast te leggen in een projectovereenkomst (POK).

Deze projectovereenkomsten worden bij voorkeur afgesloten aan het einde van de verkenningfase bij het besluit over het voorkeursalternatief. Ook in de onderzoeksfase kan sprake zijn van medefinanciering wanneer het onderzoek betreft met een gezamenlijk belang. Voorbeelden hiervan zijn: grondonderzoek dat zowel voor het mee te koppelen initiatief als voor de dijkverbeteringsopgave noodzakelijk is, gezamenlijk onderzoek naar kansen voor eventueel benodigde natuurcompensatie. Wanneer sprake is van dergelijk onderzoek met een gezamenlijk belang worden maatwerk afspraken gemaakt over de financiering daarvan.

2.3.4 Afbakening projectscope (areaal)

De scope omvat:

- de afgekeurde categorie C-keringen tussen dijkringen 14-15, 14-44 en 15-44, uitgezonderd die langs de open (getijde) Hollandse IJssel;
- de noordelijke Lekdijken tussen Amerongen en Schoonhoven (A-keringen).

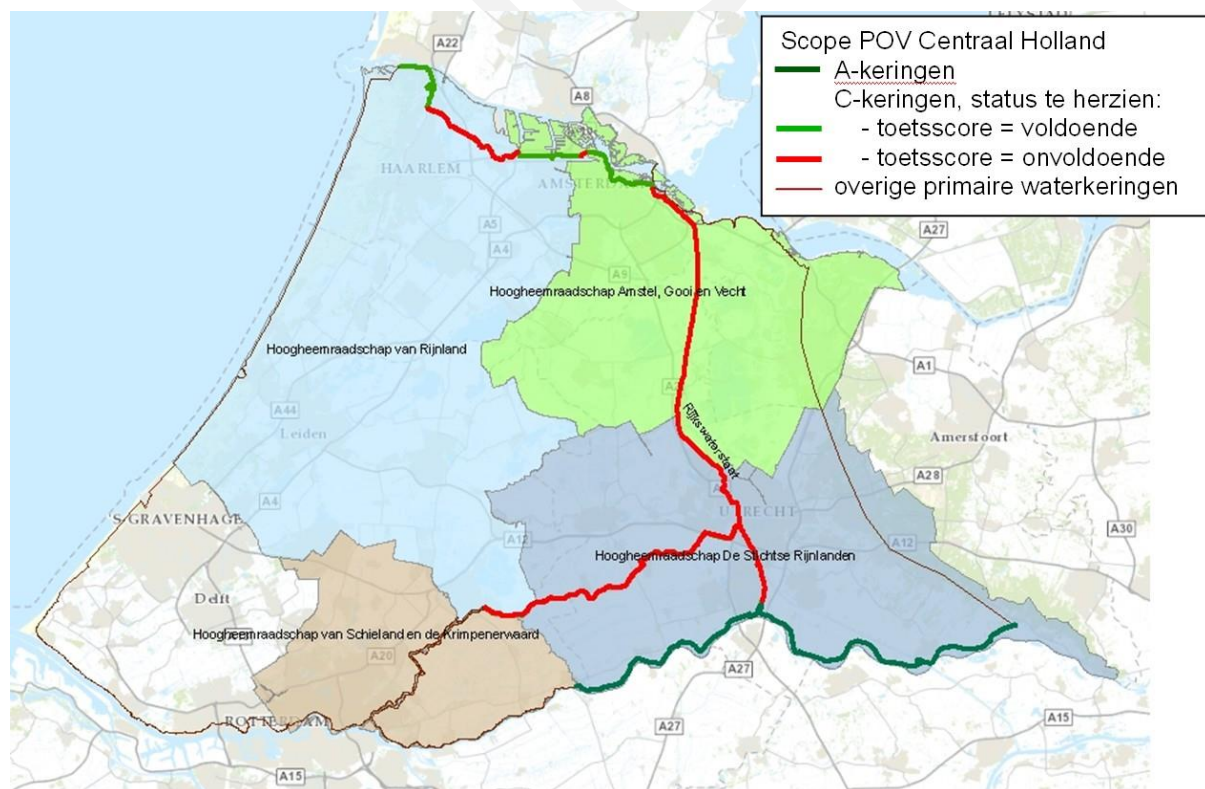
Onderstaande tabel geeft een opsomming van de totale aantallen kilometers en kunstwerken van de A- en de C-keringen en van het gedeelte dat is afgekeurd. De cijfers over afgekeurde dijken en kunstwerken zijn gebaseerd op de Verlengde 3^e Landelijke Rapportage Toetsing (LRT-3+).

Totale te onderzoeken lengte mogelijke verbeteropgave

Scope	Totale lengte / aantal	Lengte / aantal met toetsscore onvoldoende
A-keringen	55 kilometer	0 km
A-keringen (kunstwerken)	11 kunstwerken	0 kunstwerken
C-keringen	112 kilometer	90 km
C-keringen (kunstwerken)	102 kunstwerken	92 kunstwerken

De A-kering is op basis van de vigerende veiligheidsnorm volledig goedgekeurd. Er heeft nog geen toetsing plaatsgevonden aan de overstromingskans, die in het Deltaprogramma is uitgewerkt. De eerste inzichten geven aan, dat delen van de A-kering op grond van de overstromingskans ook worden afgekeurd.

Een specificatie van de C-keringen is opgenomen in de bijlage 8.1.

Figuur 3 projectgebied POV Centraal Holland

2.3.5 Afbakening scope (activiteiten)

Wel tot de scope behoort:

- een goede afstemming met Rijk en Provincies;
- het actief stimuleren van de gebiedspartners om meekoppelkansen in te brengen en het in kaart brengen van die kansen. Na het vaststellen van de meekoppelkansen door de gebiedspartners wordt gezamenlijk opgetrokken richting het VKA;
- goede afstemming met de naburige waterschappen. Vooral HHNK i.v.m. de C-keringen Noordzeekanaal, en WSRL i.v.m. de overzijde van de Lek.

Niet tot de scope behoort:

- het beleidsmatige traject om de status en norm van de primaire keringen aan te passen (deltabeslissingen, aanpassing Waterwet en wat hier mee samenhangt). Hiervoor is het Rijk verantwoordelijk;
- het beleidsmatige traject om de toekomstige status van de huidige C-keringen vast te leggen in de Provinciale Verordeningen en het Waterbesluit, indien de C-keringen in de toekomst een regionale status krijgen. Hiervoor zijn verantwoordelijk de provincies Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland voor de keringen in beheer bij de waterschappen, en het Rijk voor de keringen in beheer bij RWS;
- het trekkerschap van het vinden van financiering, draagvlak en de benodigde (plan)procedures voor de meekoppelkansen. Dit ligt primair bij de betreffende gebiedspartners tenzij de meekoppelkans een essentieel onderdeel uitmaakt van de te realiseren veiligheidsopgave.

2.4 Projectresultaat

Vanwege de grote onzekerheid in de veiligheidsopgave wordt de verkenning in twee fasen verricht. Op basis van de resultaten uit de veiligheidsanalyse in fase I een periode van twee maanden opgenomen om parallel aan de urgentiebepaling, de aanpak en werkzaamheden in fase II gedetailleerder uit te werken en indien nodig bij te sturen.

2.4.1 Fase I

In fase I wordt voor de C-keringen een voorstel voor de toekomstige functie en gewenste status en norm opgesteld en voorgelegd aan de provincies en het Rijk. Op basis van de technische onderzoeken wordt een veiligheidsopgave opgesteld voor de A- en C-keringen. De veiligheidsopgave bevat de te verbeteren dijkvakken en kunstwerken, de betreffende faalmechanismen en urgentie per dijkvak of kunstwerk. Voor de C-keringen wordt de veiligheidsopgave in beeld gebracht op basis van de voorgestelde toekomstige status en norm.

Op basis van de veiligheidsopgave en bijbehorende urgentie wordt de verbeteropgave van de A-keringen en de C-keringen (verbeteropgave) opgesteld. Hier wordt tevens een voorstel gedaan voor een (logische) clustering van projecten op basis van de urgentiebepaling en een voorstel voor de fasering in de tijd, afhankelijk van de urgentie. De verbeteropgave voor fase II wordt opgenomen in het geactualiseerde plan van aanpak voor fase II. In het plan van aanpak fase II wordt een voorstel opgeleverd voor de vervolgaanpak en de mogelijke organisatiemogelijkheden (integraal als programma, losse projecten of projectclusters) van de verkenning, planuitwerking en realisatie.

De resultaten van de POV in fase I zijn:

- voorstel status C-keringen met de gewenste juridische status en norm;
- een veiligheidsopgave voor de dijkverbeteringen van de A-keringen en van de eventuele verbeteropgave van de huidige C-keringen, inclusief de urgentie;

- aanvraag herbeschikking voorzien van plan van aanpak fase II verkenning met een doorkijk naar de planuitwerking en realisatie.

No-regretactiviteiten fase II

Het uitgangspunt voor de uitvoering van fase I en fase II is zoveel mogelijk parallel te werken. Dit betekent dat activiteiten van fase I en II waar mogelijk gelijktijdig in plaats van volgtijdelijk worden uitgevoerd. Door activiteiten van fase II aan het einde van fase I uit te voeren kan een mogelijke tijdswinst van ruim 9 maanden worden behaald. De producten die voortkomen uit realisatie van de no-regretactiviteiten zijn nader beschreven in hoofdstuk 3 aanpak en eindproducten.

2.4.2 Fase II

In fase II wordt voor de scope van het vast gestelde plan van aanpak (conform herbeschikking) één of meerdere voorkeursalternatieven opgesteld. Het vervolgproces wordt bepaald op basis de resultaten (veiligheidsopgave, urgentie, locatie- en gebiedsafhankelijkheden, bestuurlijke afweging, etc.) uit fase I.

Een voorkeursalternatief omvat voor de versterkingsopgave de oplossingsrichtingen (sober en doelmatig), en daarnaast de 'meekoppelkansen' voor ruimtelijke ontwikkeling. Per locatie (dijkstrekking of kunstwerk) is de feitelijke verbeteropgave (hoogte en/of sterkte) met urgentie, de oplossingsrichting (grond, constructie, anders) en de concrete ruimtelijke en andere opgaven (meekoppelkansen zoals zoetwater en verkeerscirculatie) uitgewerkt. Het resultaat van fase I is bepalend voor de keuze voor het vervolgproces van de A- en de C-keringen.

Een onderdeel van fase II is ook het borgen van bestuurlijk commitment van de betrokken overheden ten aanzien van het voorkeursalternatief en dat ze, in ieder geval voor de urgente locaties, bindende afspraken maken over de financiering (van bijvoorbeeld de verbeteropgave van de huidige C-keringen en meekoppelkansen).

De resultaten van de POV in fase II zijn:

- aanmelding opgave voor programmering op basis van de urgentie in vastgestelde plan van aanpak fase II;
- de vastgestelde toekomstige waterstaatkundige functie van de huidige C-keringen en de gewenste juridische status en norm;
- door bevoegd gezag vastgestelde producten ten behoeve van de planprocedures voor het urgente deel van de te verbeteren verbeteropgave C-keringen;
- door bevoegd gezag vastgestelde producten ten behoeve van de planprocedures voor de urgente te verbeteren locaties A-keringen (onder 'urgent' wordt hier verstaan: waarvan de planuitwerkings- en realisatiefase op korte termijn na afronding van de POV moeten kunnen starten), namelijk:
 - een vastgesteld advies reikwijdte en detail MER;
 - een concept projectnota MER;
 - een voorkeursalternatief.
- bestuurlijke afspraken over:
 - het voorkeursalternatief;
 - de financiering van de versterking van de A-keringen, verbeteropgave C-keringen en meekoppelkansen;
 - de verankering nieuwe normen, status keringen in Waterwet en Provinciale Verordeningen.

2.5 Omgevingsanalyse

Alleen al door het relatief grote gebied zijn veel partijen betrokken bij de POV Centraal Holland. Bij aanvang van het kwartiermaken van de POV is een eerste omgevingsanalyse opgesteld door het kwartiermakersteam en een deel van de ambtelijke begeleidingsgroep van het Regioproces Nederrijn-Lek. De resultaten van de omgevingsanalyse zijn opgenomen in het concept omgevingsmanagementplan. In het kader van het omgevingsmanagement wordt het overzicht up-to-date gehouden.

In grote lijnen zijn de volgende groepen belanghebbenden te onderscheiden:

- Rijk en provincies (kaderstellers – wet- & regelgeving, ruimtelijke ontwikkeling);
- gemeenten (ruimtelijke ontwikkeling, wegbeheer, impact dijkverbeteringen, kansen);
- keringbeheerders (waterschappen en RWS Midden-Nederland);
- bewoners, bedrijven, belangengroepen, terreinbeheerders (worden direct geraakt bij dijkverbetering, kansen ruimtelijke ontwikkeling).

In de tabel hieronder staat weergegeven wat hun belang of rol is. Onderstaande tabel is ter illustratie van de uiteenlopende belangen en is daarom niet uitputtend. Een meer uitgebreide analyse is te vinden in het omgevingsplan.

	Wie	Belang	Bevoegdheid / rol
Rijk	Programmadirectie HWBP	- Tijdige, sobere en doelmatige uitvoering van de dijkverbetering binnen toegezegde middelen.	- Aanspreekpunt financiering POV en toekomstige versterkingen - geeft DG RWS en/of Stuurgroep HWBP advies over het afgeven van beschikkingen tot subsidie. - Toetst beschikkingen en bereidt deze voor. - Urgentiebepaling vervolg POV - Afstemming projecten.
	DG RWS	- Tijdige, sobere en doelmatige uitvoering van de dijkverbetering binnen toegezegde middelen.	- Budgetverantwoordelijk voor HWBP. - Stelt beschikking tot subsidie vast. - Voorzitter stuurgroep HWBP.
	DGRW	- Ministerie van IenM is eindverantwoordelijk voor nieuwe veiligheidsbenadering. - Voert proces nieuwe status en norm (C-)keringen.	- Beleidsverantwoordelijk voor HWBP. - Kaderstellende overheid voor primaire keringen en voor regionale keringen in beheer bij Rijkswaterstaat.
Regio	Provincies Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland	- Goede ruimtelijke doorwerking en inpassing projectplan - Goede afweging van cultuurhistorische, landschappelijke, recreatieve en ecologische waarden (behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit) - Passende norm voor nieuwe regionale keringen. - Integraal meenemen provinciale projecten bij dijkverbetering (meekoppelkansen)	- Bevoegdheden Waterwet (goedkeuren dijkverbeteringsplan en coördinatie projectplanprocedure) - Bevoegdheden WRO (inpassingsplannen) - Bevoegd Gezag Wet Milieubeheer (waaronder MER) - Kaderstellende overheid voor regionale keringen in beheer bij waterschappen
	Belangengroepen (o.a. cultuur, natuur, recreatie)	Thema-gebonden belangen	- Representatie (deel) maatschappelijk belang
	Kennisinstituten, marktpartijen	- Ontwikkelen kennis (bijvoorbeeld rond Piping) - Verwerven opdrachten	- Ontwikkelen technisch instrumentarium. - Bijdragen aan planvorming POV.
Kering-Beheerders	Initiatiefnemers	- Veilig beheersgebied - Integrale afweging belangen - Betaalbaarheid en uitvoerbaarheid VKA	- Beheer van C-keringen en regionale keringen - Beheer van primaire kering Lekdijk - Trekker bestuurlijk proces - Initiatiefnemer voor dijkverbeteringsplan en MER.
Lokaal en overigen	Gemeenten langs Lekdijk	- Voldoende veiligheid inwoners - Draagvlak bij omwonenden en goede ruimtelijke inpassing - Effect ingrepen in eigen gebied, meekoppelkansen realiseren.	- Bevoegd gezag diverse vergunningen - Vastleggen beschermingszones in bestemmingsplan - Belangen ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen
	Gemeenten langs C-keringen	- Draagvlak bij omwonenden en goede ruimtelijke inpassing - Aanpassingen zonering kering. Geeft ruimte voor RO door kleinere zonering	- Bevoegd gezag diverse vergunningen - Vastleggen beschermingszones in bestemmingsplan - Belangen ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen
	Bewoners en lokale bedrijven	Private belangen en eigendommen	- Uiten belangen en wensen, meedoen in participatie proces - Gebruik maken van mogelijkheden Awb procedure - Belangen ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen

3 AANPAK EN PRODUCTEN FASE I

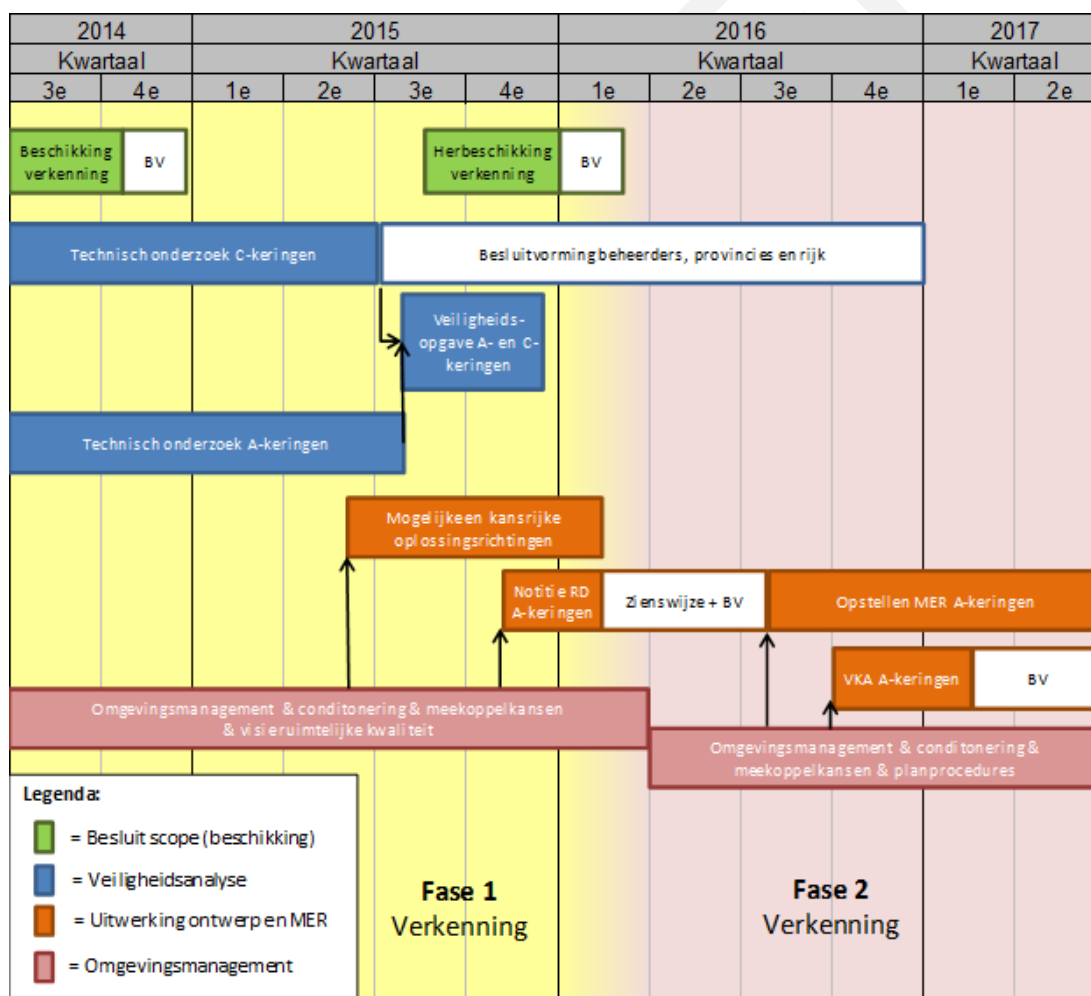
Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt de gefaseerde aanpak gehanteerd die gebruikelijk is bij infrastructurele projecten (MIRT-systematiek): initiatief, verkenning, planvorming en realisatie. De POV Centraal Holland heeft echter een bijzonder karakter waardoor de verkenning is verdeeld in twee fasen, namelijk:

- in fase I wordt de veiligheidsopgave inclusief urgentie van de genoemde A-keringen, de toekomstige functie van de C-keringen en de omvang van een mogelijke verbeteropgave C-keringen onderzocht en vastgesteld. Dit leidt tot een aanscherping van de scope voor fase II van de POV, tot alleen de te verbeteren trajecten voorzien van een urgentie (verbeteropgave);
- in fase II wordt het voorkeursalternatief A-keringen en de mogelijke verbeteropgave van de C-keringen uitgewerkt van de verbeteropgave.

In paragraaf 3.3 tot 3.7 zijn de producten nader beschreven.

3.1 Planning

De globale aanpak per fase voorzien van de belangrijkste resultaten wordt hieronder weergegeven. In de volgende paragrafen worden de onderliggende (tussen- of eind)producten toegelicht per werkpakket.

Figuur 4 Fasering en belangrijkste resultaten POV Centraal Holland

3.2 Kosten

De beschikking voor de POV Centraal Holland is verdeeld in twee fasen. De eerste aanvraag tot subsidie richt zich op fase I inclusief de no-regretactiviteiten van fase II. De totale kostenraming voor fase I en de no-regretmaatregelen is € 7.756.000. De onderbouwing en verdeling in kosten is aangeboden in een aanvraag tot subsidie aan de programmadirectie HWBP conform de eisen van de subsidieregeling HWBP.

3.3 (Technisch) onderzoek A-keringen (tussenproducten)

3.3.1 Globale toetsing (A-kering)

Voor de A-keringen wordt een globale toetsing uitgevoerd. In deze toetsing wordt bepaald in hoeverre de waterkering voldoet aan de eisen. De eisen worden gesteld op basis van beschikbare gegevens en (relatief) eenvoudige technische rekenregels. Omdat er nog geen toetsinstrumentarium beschikbaar is (nog in ontwikkeling) voor toetsing aan overstromingskansen wordt de aanpak van toetsing uitgewerkt in nauw overleg met specialisten op dit onderwerp. Daarbij is het doel te komen tot overeenstemming, dat de gevolgde aanpak de best haalbare is met de huidige kennis en middelen. De globale toetsing wordt uitgevoerd voor de gehele strekking van de A-keringen (dijkvakken en kunstwerken). Als resultaat wordt verwacht dat gedeelten van de waterkering een definitief oordeel krijgen (voldoende of onvoldoende) en dat een gedeelte "geen oordeel" krijgt.

3.3.2 (Grond)onderzoeken (A- en C-keringen)

Voor die gedeelten van de waterkering, waarvoor geen toetsoordeel kan worden verkregen met de bestaande gegevens, wordt aanvullend grond- en eventueel ander veldonderzoek uitgevoerd. Vervolgens worden in het laboratorium grondparameters bepaald.

3.3.3 Gedetailleerde toetsing (A-keringen)

Voor de gedeelten van de waterkering, die in de globale toets geen oordeel hebben gekregen, wordt een gedetailleerde toetsing uitgevoerd. Met de resultaten van het grondonderzoek en complexere rekenregels wordt voor deze gedeelten bepaald in hoeverre ze voldoen aan de norm. De globale toetsing en de gedetailleerde toetsing leveren samen voor de gehele waterkering een definitief toetsoordeel op.

3.4 (Technisch) onderzoek C-keringen (tussenproducten)

3.4.1 Bepalen norm C-keringen op basis van IPO

In overleg met de beheerders wordt bepaald of de C-keringen binnen het regionale systeem een functie hebben, en zo ja welke. Dit wordt afgestemd met de provincies en het Rijk. Hieruit volgt een voorstel voor de functie en toekomstige status van deze waterkeringen. Vervolgens worden volgens de IPO-systematiek de gevolgen van falen bepaald en wordt een voorstel gedaan voor de norm. Dit voorstel wordt eventueel aangepast op basis van een beschouwing van de compartimenterende werking van de waterkering.

3.4.2 Globale toetsing C-keringen

Het voorstel voor de status en norm van de C-keringen vormt het uitgangspunt voor de globale toetsing. Voor alle C-keringen, waarvoor de status 'regionale waterkering' wordt voorgesteld, wordt een globale toetsing uitgevoerd. In deze toetsing wordt bepaald in hoeverre de waterkering voldoet aan de eisen, op basis van beschikbare gegevens en (relatief) eenvoudige technische rekenregels.

Het verwachte resultaat is dat gedeelten van de waterkering een definitief oordeel krijgen (voldoende of onvoldoende) en dat een gedeelte “geen oordeel” krijgt.

3.4.3 Herbeschouwing normen C-keringen op basis van globale toetsresultaten

Op basis van de resultaten van de globale toetsing wordt het voorstel voor de status en norm van de C-keringen nog eens kritisch tegen het licht gehouden. Voor de stuurgroep worden de argumenten voor het voorstel in beeld gebracht, naast de gevolgen ervan (verbeteropgave op basis van de toetsing). Op basis van een afweging van verbeterkosten en mogelijke gevolgen wordt het voorstel eventueel aangepast. De besluitvorming ligt bij de provincie en Rijk.

3.5 Veiligheidsopgave (eindproduct fase I)

De gedetailleerde toetsing van de A-keringen en de globale toetsing van de C-keringen vormen de basis voor de rapportage van de veiligheidsanalyse. De rapportage maakt inzichtelijk welke dijkgedeelten moeten worden verbeterd. Ook wordt aangegeven welke faalmechanismen er spelen en in welke mate deze spelen. Op grond van dit beeld wordt een voorstel voor aanpassing van de scope opgesteld.

3.6 Omgevingsmanagement (tussenproducten)

Het doel van omgevingsmanagement binnen de verkenning is “het in samenhang met de omgeving (interne-, externe- en publieke partijen) komen tot een goede invulling van het project die voorafgaand en tijdens de realisatie breed wordt gedragen”. Communicatie en participatie zijn daarbij middelen die worden gebruikt ter ondersteuning van de uitvoering van omgevingsmanagement en het informeren van de interne-, externe- en publieke partners.

Afstemmingsprincipes voor consequente communicatie

Om omgevingsmanagement te laten slagen wordt continu gezocht naar het juiste niveau van afstemming. Uitgangspunt zijn de basisprincipes van Strategisch Omgevingsmanagement (SOM), zoals binnen het HWBP gebruikelijk. Belangrijke principes zijn hierbij:

- we luisteren en voeren gerichte dialoog, zijn oprecht geïnteresseerde en nemen belangen van stakeholders serieus;
- we zijn betrouwbaar en maken waar wat we zeggen. Fouten durven maken en toegeven hoort daarbij;
- we maken transparante afwegingen en delen deze tijdig met de betreffende partijen. We zijn duidelijk in mogelijkheden én onmogelijkheden;
- we proberen eventuele onvrede zo vroeg mogelijk in de verkenning weg te nemen;
- we voorkomen dat we alleen maar bezig zijn met ‘brandjes blussen’. Door regelmatig in een omgevingsanalyse issues, belangen en standpunten te inventariseren en analyseren kunnen we op het juiste moment tijd de dialoog met stakeholders voeren.

3.6.1 Omgevingsplan en communicatiestrategie

Om invulling te geven aan de uitgangspunten van Strategisch Omgevingsmanagement voeren we bij aanvang een gerichte inventarisatie en een grondige analyse uit. De omgeving bestaat in dit project uit veel en zeer diverse actoren, met uiteenlopende waarden, belangen en achtergronden. De strategie leggen we vast in een omgevingsplan met communicatiestrategie. Het plan omvat onder meer de omgevingsanalyse, een issue-inventarisatie en een risico-analyse. Verder bevat het een overzicht van activiteiten en een lijst met kernboodschappen. Het omgevingsmanagementplan is separaat aan de besturen van de initiatiefnemers voorgelegd.

3.6.2 (Conditionerings)onderzoeken A-keringen

In fase I wordt, gezien de nog onzekere scope voor de veiligheidsopgave, alleen (globaal) bureauonderzoek gedaan naar de omgevingsaspecten bij de A-keringen. Het betreft het gehele traject Amerongen-Schoonhoven. Pas bij zekerheid over de scope in fase II wordt gedetailleerd (veld)onderzoek uitgevoerd. De volgende bureauonderzoeken worden in fase I uitgevoerd: archeologisch vooronderzoek, niet geëxplodeerde explosieven(historisch onderzoek), natuurwaarden en beleid, cultuurhistorisch bureauonderzoek en kabels en leidingen (verkenning o.b.v. Klic-meldingen). Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in de factsheet (conditionerings)onderzoeken A-keringen.

3.6.3 Visie ruimtelijke kwaliteit

In de bureauonderzoeken zijn de aanwezige waarden en kansen op het gebied van landschap, cultuurhistorie, ecologie en archeologie geïnventariseerd. Vanuit die inventarisatie wordt samen met de projectomgeving een integrale visie op de ruimtelijke kwaliteit en de ontwerpprincipes ontwikkeld. Deze worden vastgelegd in een visie op de ruimtelijke kwaliteit welke in samenspel met de technische oplossingsrichtingen een centrale rol vervult in het integrale ontwerp.

3.6.4 Omgevingsonderzoek C-keringen

Ter ondersteuning van het proces om de nieuwe status en norm voor de C-keringen te bepalen worden de bestaande ruimtelijke bestemmingen en ontwikkelingen op en rond de C-keringen in beeld gebracht.

3.6.5 Meekoppelkansen

De verkenning van de haalbaarheid van meekoppelkansen (zie ook paragraaf 2.3.3) gaat van grof naar fijn. De fasen in dat proces verlopen parallel met de nadere bepaling van de veiligheidsopgave. Naarmate de scope van de veiligheidsopgave concreter wordt kan ook een betere beoordeling worden gegeven van de haalbaarheid. De criteria zoals beschreven in paragraaf 2.3.3. zijn daarbij leidend. In het regioproces Neder-Rijn en Lek heeft al een eerste inventarisatie plaatsgevonden. Deze worden gebruikt als basis voor de verdere inventarisatie en beoordeling van de haalbaarheid. Einddoel van fase I is om de haalbare meekoppelkansen op te nemen in het advies reikwijdte en detailniveau, zodat deze verder kunnen worden onderzocht ten behoeve van het VKA.

3.6.6 Bestemmingsplan- en vergunningenscan

Binnen fase I wordt eind 2015 in beeld gebracht of de oplossingen planologisch inpasbaar zijn door middel van een bestemmingsplanscan (zie ook 4.3). Daarnaast wordt een 'scan' gemaakt van de benodigde vergunningen. De aanvraag van de hoofdvergunningen vindt plaats in de planfase.

3.7 Mededeling ten behoeve van advies reikwijdte en detailniveau

De mededeling ten behoeve van het advies reikwijdte en detailniveau is de formele start van de m.e.r.-procedure (zie paragraaf 4.2 voor een uitgebreide beschrijving) en wordt uitgevoerd in fase I. De mededeling bevat bouwstenen uit verschillende tussenproducten die eerder binnen fase I zijn afgerond en gaat o.a. in op:

- probleemstelling, doel, aard, omvang en plaats van de dijkverbetering;
- een beschrijving van de bestaande ruimtelijke, natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten en overige omgevingswaarden en te verwachten gevolgen;
- een beschrijving van de mogelijke oplossingsrichtingen en daar waar mogelijk de kansrijke oplossingen.

3.8 Contractmanagement

Voor fase I is een inkoop- en marktbenaderingsstrategie nog niet noodzakelijk. Per product is een afweging gemaakt of dit (als dan niet geclusterd) op de markt wordt gezet of zelf met eigen capaciteit wordt uitgevoerd. De uitgangspunten hiervoor zijn per product opgenomen in de kostenraming en de samenhang is weergegeven in de hoofdlijnenplanning.

Om vroegtijdig na te denken over de inkoop- en marktbenaderingsstrategie voor fase II tot en met de realisatie, wordt in fase I een inkoopplan en marktbenaderingsstrategie opgesteld voor het vervolgproces na fase I.

3.9 Top-risico's

De grootste bedreigingen voor het realiseren van de projectdoelstellingen zijn in beeld gebracht. Dit is een momentopname en een actualisatie van risico's is een cyclisch proces. Met behulp van kwantificering van de risico's zijn de top-risico's bepaald. Hierbij is gescoord op kans van optreden en de gevolgen in tijd, geld en kwaliteit. In het risicodossier zijn deze risico's expliciet gemaakt inclusief concrete beheersmaatregelen. De belangrijkste risico's voor fase I van de verkenning POV Centraal Holland:

- de veiligheidsopgave en scope voor fase II van de verkenning wordt niet goedgekeurd in de stuurgroep POV CH;
- er is geen overeenstemming over de te volgen toetsaanpak voor de A-keringen;
- er is geen uniforme visie bij betrokken beheerders (en tussen beheerders en kaderstellers) op de toekomst van C-keringen in het Noordzeekanaalgebied;
- scope van fase II wordt niet goedgekeurd vanuit programma HWBP (in stuurgroep HWBP of DG RWS) bij herbeschikking.

Een probabilistische analyse van de planning is uitgevoerd, waarin risico's gekoppeld zijn aan de projectplanning. Hierdoor is een gedetailleerder beeld ontstaan van de haalbaarheid van de belangrijkste mijlpalen en de belangrijkste risico's die dit beïnvloeden. Het belangrijkste risico uit deze analyse is dat de veiligheidsopgave en scope voor fase II van de verkenning niet wordt goedgekeurd door de stuurgroep POV Centraal Holland (zie risico-omschrijving eerste punt).

3.10 Samenvatting eindproducten fase I

De eindproducten van de POV in fase I zijn:

- onderbouwing van de 0-situatie (versterken individuele C-keringen);
- toetsresultaten globale- en detailtoetsingen A-keringen;
- toetsresultaten globale toetsing op basis van nieuwe status en normering C-keringen;
- omgevingsmanagement- en conditioneringsonderzoeken A- en C-keringen;
- handreiking ruimtelijke kwaliteit fase I en II;
- voorstel status C-keringen met de gewenste juridische status en norm;
- de veiligheidsanalyse (met veiligheidsopgave) voor de dijkverbeteringen van de A-keringen en van de eventuele verbeteropgave van de huidige C-keringen, inclusief de urgentie;
- een plan van aanpak verbeteropgave C-keringen;
- aanvraag herbeschikking voorzien van plan van aanpak (inclusief bijlagen) fase II verkenning;
- mededeling t.b.v. advies reikwijdte en detailniveau.

3.11 Samenvatting no-regretactiviteiten

De no-regretactiviteiten van fase II leiden tot de volgende producten:

- opstellen onderzoeksplan vervolg;

- een inventarisatie mogelijke oplossingsrichtingen;
- een inventarisatie ruimtelijke opgaven (meekoppelkansen) inclusief financiering;
- een inventarisatie kansrijke oplossingsrichtingen voor de veiligheids- en ruimtelijke opgaven;
- een advies reikwijdte en detail MER A-keringen;
- een bestemmingsplan- en vergunningenscan;
- marktbenaderingsstrategie.

4 PROCEDURES EN VERGUNNINGEN

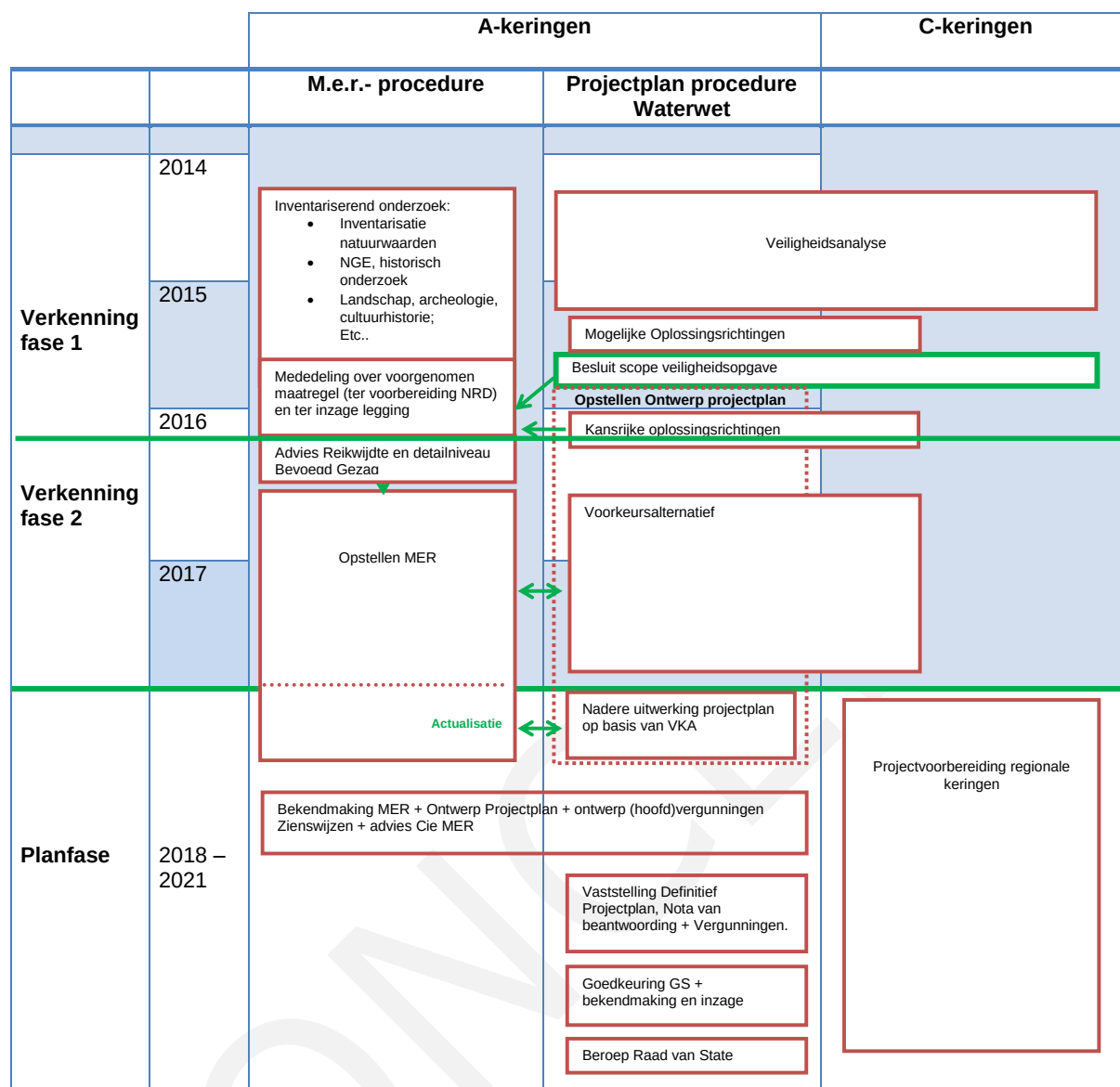
De POV Centraal Holland richt zich zowel op de veiligheidsopgave van de A-keringen (Lekdijken) als de toekomstige functie van de huidige C-keringen. Voor de verbeteringen aan de A-keringen geldt een specifiek wettelijk kader. De toekomstige functie van de huidige C-keringen is in eerste instantie een beleidsmatig traject waaruit eventueel nog (rest)werkzaamheden voortkomen om aan hun toekomstige status te voldoen. De grootste verbeteropgave zal plaatsvinden bij de Lekdijken. Dit deel van het plan van aanpak richt zich daarom specifiek op de procedures en vergunningen die voor dat verbetertraject nodig zijn. Voor de maatregelen aan de A-keringen is een aantal wettelijke kaders van belang. Het gaat dan met name om:

- Projectplanprocedure (Waterwet)
- M.e.r.-procedure (Wet Milieubeheer)
- Planologische inpassingsprocedure (Wet Ruimtelijke Ordening)
- Vergunningenprocedures

4.1 Projectplanprocedure Waterwet

Voor maatregelen aan primaire waterkeringen vindt besluitvorming plaats op basis van de Waterwet. Op grond van de Waterwet stelt de beheerder een projectplan vast. Gedeputeerde Staten (Utrecht) moeten uiteindelijk goedkeuring aan dit plan verlenen. Het opstellen van het projectplan, de m.e.r.-procedure en de aanvraag van vergunningen worden op elkaar afgestemd en gecoördineerd doorlopen.

Het (ontwerp)projectplan en de bijbehorende besluiten (vergunningen) is geen product van de POV Centraal Holland, maar wordt in de planfase afgerond. Wel wordt in de verkenningsfase al gewerkt aan belangrijke bouwstenen voor het uiteindelijke projectplan. Binnen de POV Centraal Holland wordt het ruimtelijk voorkeursalternatief (VKA) onderbouwd door een MER (zie paragraaf 4.2). Dit vormt de basis voor verdere uitwerking in een ontwerp projectplan. In figuur 5 zijn de belangrijkste stappen weergegeven.

Figuur 5 overzicht planprocedures voor A-keringen en C-keringen

4.2 M.e.r.-procedure

De aanleg, wijziging of uitbreiding van een rivierdijk is een mer-beoordelingsplichtige activiteit. Vooralsnog verwachten we op grond van de schaal van de ingeschatte ingrepen, de mogelijke effecten op aanwezige natuurwaarden (Natura2000 en EHS) en het aantal locaties waarbij sprake is van knelpunten met andere aanwezige waarden, dat de activiteit belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Daarnaast is het MER een nuttig instrument om op gestructureerde wijze gevolgen van verschillende alternatieven in beeld te brengen en verschillende belangen tegen elkaar af te wegen. Uitgangspunt voor de POV Centraal Holland is daarom dat de uitgebreide m.e.r.-procedure wordt doorlopen zonder eerst een mer-beoordeling uit te voeren. Ter voorbereiding van het MER wordt in de beginfase van de verkenning het benodigde inventariserende onderzoek gedaan. Tegelijkertijd wordt door middel van de veiligheidsanalyse gewerkt aan een afbakening van de scope van de verbeteropgave. Pas na een besluit over de scope van de verbeteropgave (najaar 2015) kan de m.e.r.-procedure formeel worden opgestart door een schriftelijke mededeling van de beheerder aan het bevoegd gezag (provincie). De mededeling bevat probleemstelling, doel, aard,

omvang en plaats van de dijkverbetering, een globale aanduiding van de omgevingswaarden en te verwachten gevolgen. Ook wordt ingegaan op de mogelijke oplossingsrichtingen en daar waar mogelijk al de kansrijke oplossingen. De mededeling ligt gedurende 6 weken ter inzage. Gedurende deze termijn kan door een ieder zienswijzen naar voren worden gebracht. Op basis van de mededeling de (wettelijke) adviezen en de resultaten van de inspraak stellen Gedeputeerde Staten een advies op over de Reikwijdte en het Detailniveau. Het advies geeft kaders voor de bandbreedte van de verkenning van de oplossingsrichtingen. Binnen de POV Centraal Holland is ervoor gekozen het indienen van de schriftelijke mededeling op te nemen in fase I van de verkenning. Hiermee wordt tijdswinst geboekt en kan de periode van ter inzagelegging en besluitvorming worden benut voor de voorbereiding van de werkzaamheden in fase II.

Vervolgens kan in fase II het opstellen van het MER worden opgestart. Deze zal in de verkennende fase tot zover worden doorlopen dat een goede beoordeling van de kansrijke oplossingsrichtingen mogelijk is en het ruimtelijk voorkeursalternatief kan worden onderbouwd en vastgesteld. Het ruimtelijk voorkeursalternatief vormt de basis voor het definitieve ontwerp van de dijkverbetering(planuitwerkingsfase). Het MER wordt in concept afgerond in de verkenningfase, maar nog niet definitief omdat de mogelijkheid voor actualisatie in de verdere planuitwerking zo wordt open gehouden. De ter inzagelegging van het MER vindt plaats in de planuitwerkingsfase, gelijktijdig met het ontwerp projectplan.

4.3 Ruimtelijke planprocedure

Een ruimtelijke planprocedure is nodig wanneer de maatregelen aan de waterkering niet passen binnen de vigerende bestemmingsplannen. Afhankelijk van de uitkomsten van de veiligheidsanalyse en het besluit over de scope van de verbeteropgave kan binnen het projectgebied sprake zijn van een aanzienlijk aantal bestemmingsplannen (ca. 10). Het uiteindelijke ruimtebeslag van de oplossingen kan betekenen dat één of meerdere bestemmingsplannen moeten worden aangepast. Binnen fase I van de verkenning wordt in 2016 in beeld gebracht of de oplossingen planologisch inpasbaar zijn. Indien de oplossingen niet inpasbaar zijn, wordt nog voor het einde van de verkenningfase een keuze gemaakt over de te volgen inpassingsprocedure. Indien dit om een enkele wijziging van een bestemmingsplan gaat ligt het voor de hand een reguliere aanpassing van het bestemmingsplan in procedure te brengen. Wanneer sprake is van meerdere bestemmingsplannen kan ook een provinciaal inpassingsplan voor het gehele tracé van de dijk worden overwogen. Voor zover een gewijzigd bestemmingsplan het kader vormt voor de aanpassing van de waterkering, dient de gemeente als bevoegd gezag een zogenaamde plan-MER op te stellen. Omdat er in dat geval sprake is van samenloop van plan-MER (bestemmingsplan) en besluit-MER (projectplan), voorziet de Wm in artikel 14.4b in een coördinatieregeling. Daarin is bepaald dat, ingeval het (bestemmings-)plan uitsluitend wordt voorbereid met het oog op de inpassing van de dijkverbetering, ter voorbereiding van dat plan en het besluit één milieueffectrapport wordt gemaakt.

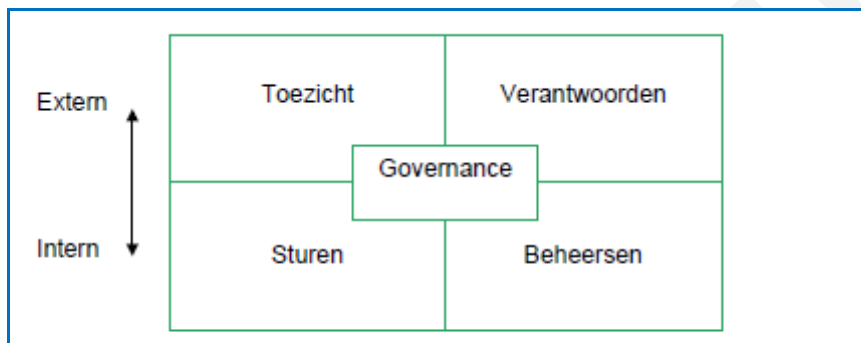
4.4 Vergunningen

Voor de dijkverbetering moeten diverse vergunningprocedures worden doorlopen. Veel voorkomende (hoofd)vergunningen zijn omgevingsvergunningen, ontheffing Flora- en Faunawet, NB-wet vergunning. In fase I wordt een eerste 'scan' gemaakt van de benodigde vergunningen. De aanvraag van de hoofd vergunningen vindt plaats in de planfase. De concept vergunningen worden dan tegelijkertijd met het ontwerp projectplan en het MER ter inzage gelegd.

5 GOVERNANCE³

De POV Centraal Holland is een samenwerkingsproject van vier beheerders (initiatiefnemers), met daaromheen veel betrokken stakeholders, zoals mede overheden en andere partijen met verschillende verantwoordelijkheid en bevoegdheden. Om tot een gedragen VKA te komen is een intensief samenwerkingsproces nodig met de betrokken overheden. Het resultaat wordt uiteindelijk door vele partijen gemaakt, waarbij de onderlinge afhankelijkheid groot is. Niet alleen de besluiten die de keringbeheerders vanuit hun rol nemen zijn van belang, maar ook besluiten van andere overheden (bijvoorbeeld provinciale besluiten over de regionale status en norm van de huidige C-keringen en wijzigingen van bestemmingsplannen). Een heldere governance van de POV Centraal Holland is daarom cruciaal.

Hieronder een illustratie van het begrip governance. In dit hoofdstuk ligt het accent op de projectsturing binnen het “POV Centraal Holland consortium”. De betrokkenheid van collega overheden komt ook ter sprake, en wordt verder uitgediept in het hoofdstuk (strategisch) omgevingsmanagement.

Figuur 6 weergave governance

5.1 Sturen

5.1.1 Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

De POV Centraal Holland is een HWBP project. Daarmee is de besturing en beheersing van het HWBP van belang voor Centraal Holland. De besluitvorming binnen het HWBP is enerzijds van belang voor het verkrijgen van de beschikking en anderzijds voor de programmering en prioritering van de follow up op de POV Centraal Holland op het voortrollende programma.

De DG RWS is bevoegd te besluiten over reguliere aanvragen tot subsidie. Voor de POV Centraal Holland betreft dit de aanvraag tot subsidie voor de verkenning (beschikking en herbeschikking).

Besluiten over de programmering en prioritering van projecten ten behoeve van het voortrollende programma worden door de stuurgroep HWBP genomen en voorgelegd (via het Deltaprogramma) aan de ministerraad ter besluitvorming. Voor de POV Centraal Holland zal de stuurgroep HWBP een besluit nemen voor de programmering en prioritering van de planuitwerking en realisatie van de Lekdijken (A-keringen) en de verbeteropgave huidige C-keringen.

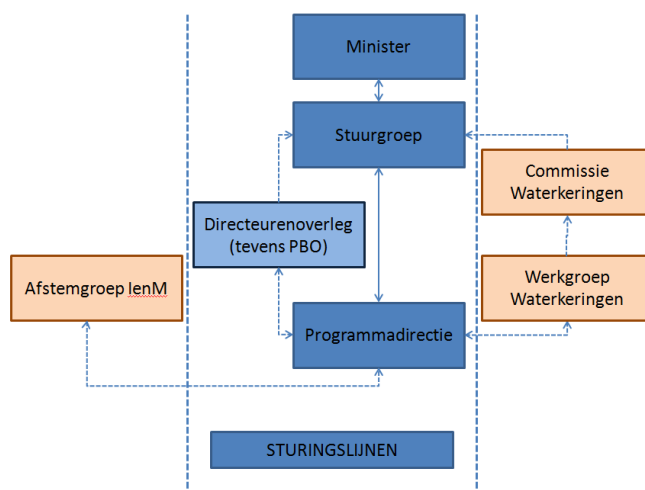
³ “Het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van organisaties, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen, alsmede daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van de belanghebbenden.”

De verdere besluitvorming binnen de randvoorwaarden van de subsidiebeschikking is aan de initiatiefnemers van de POV. Daarnaast zullen enkele specifieke besluiten door andere overheden of instanties worden genomen. De besluitvorming van het HWBP speelt hier verder geen rol.

De programmadirectie HWBP wordt vier keer per jaar geïnformeerd door de stuurgroep POV Centraal Holland over de voortgang en mogelijke afwijkingen ten aanzien van de projectreferenties scope, tijd, geld en risico's, door middel van een Q-projectrapportage (voortgangsrapportage). De opdrachtgever dient (namens de stuurgroep) een Q-projectrapportage POV Centraal Holland in bij de programmadirectie HWBP. De programmadirectie legt op programmaniveau verantwoording af aan de stuurgroep HWBP en via de reguliere planning- en controlcyclus binnen I&M. De portefeuillehouder van de Unie van Waterschappen legt verantwoording af aan de leden. De DG Rijkswaterstaat (vz stuurgroep) legt verantwoording af aan de minister van IenM en de minister aan de ministerraad.

De regionaal projectbegeleider (PB) adviseert het kernteam en is voor de POV Centraal de contactpersoon namens de programmadirectie. Tevens vindt informeel kwartaaloverleg plaats tussen programmadirectie (PD en PB) en project (vz SG en PM)

Hieronder een schema van de governance (structuur) van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Figuur 7 weergave sturingslijnen HWBP

Een nadere toelichting van de governance Hoogwaterbeschermingsprogramma is te vinden in het programmaplan Hoogwaterbeschermingsprogramma Fase 3 (2014-2019). Een toelichting van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de belangrijke externe stakeholders is beschreven in subparagraaf 5.1.3 onder het kopje externe stakeholders met bevoegdheden.

5.1.2 Project besturing, verantwoording, advisering en afstemming

Projectsturing

De primaire sturingslijn loopt van de stuurgroep POV Centraal Holland (SG), hierna stuurgroep, naar de opdrachtgever (OG). De Stuurgroep is het besluitvormend orgaan van het project. De stuurgroep kan daarbij door de voorzitter worden vertegenwoordigd. De opdrachtgever is het primaire aanspreekpunt voor de projectmanager (PM), die het kernteam aanstuurt.

Verantwoording

De projectmanager legt (namens het project) verantwoording af aan de opdrachtgever, informeel door regelmatig overleg en formeel via de kwartaal(Q-)rapportage. De opdrachtgever legt verantwoording

af aan de stuurgroep, onder anderen aan de hand van de Q-rapportage. Het eerste aanspreekpunt voor de OG is daarbij de voorzitter van de Stuurgroep. Informeel wordt regelmatig afgestemd tussen voorzitter Stuurgroep, opdrachtgever en projectmanager.

Bestuurlijk draagvlak

Het Bestuurlijk Overleg Centraal Holland borgt de brede bestuurlijke betrokkenheid bij de Projectoverstijgende Verkenning Centraal Holland en bewaakt het draagvlak voor de voorkeursstrategie Centraal Holland dat in het Regioproces Nederrijn-Lek is opgebouwd. Naast de brede bestuurlijke steun voor de gekozen veiligheidsstrategie gaat het hier met name om de meekoppelkansen voor ruimtelijke ontwikkeling en -kwaliteit. Het BO *adviseert* de SG, over meekoppelkansen wordt *besloten* door de direct betrokken partijen.

Afstemming op ambtelijk niveau

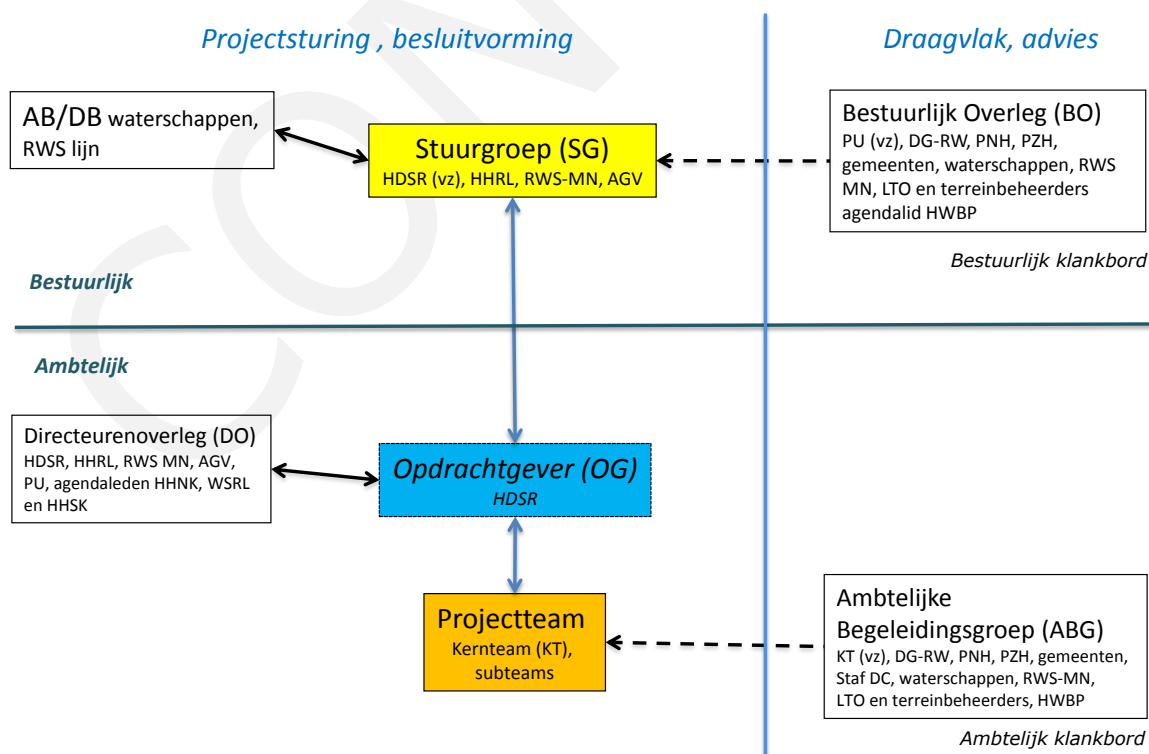
Vanwege de samenwerking van vier beheerders is goede afstemming op ambtelijk niveau tussen de beheerders nodig, onder anderen t.a.v. personele inzet, administratie en interne besluitvormingsprocedures. De opdrachtgever wordt hierbij ondersteund door het Directeurenoverleg (DO). De stuurgroepsbijeenkomsten worden voorbereid door het DO.

Binnen het projectteam zijn de verschillende beheerders in de subteams vertegenwoordigd. Het kernteam bewaakt het overzicht, incidenteel (in principe voorafgaand aan de stuurgroep) wordt in bredere samenstelling overlegd, waarbij alle initiatiefnemers vertegenwoordigd zijn.

In de ambtelijke begeleidingsgroep (ABG) wordt het BO voorbereid, dit dient bovendien als klankbord voor het projectteam.

Hieronder een weergave van de governance van het project.

Governance POV Centraal Holland

Figuur 8 sturings- en verantwoordingslijnen POV Centraal Holland

5.1.3 Beschrijving taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Stuurgroep (SG)

De stuurgroep is verantwoordelijk voor de aansturing van het project en wordt gevormd door de portefeuillehouders van de initiatiefnemers, de waterschappen HDSR, AGV en HHR en RWS MN. De vertegenwoordigers handelen op mandaat van de algemeen besturen (AB/VV) van de betrokken waterschappen respectievelijk van de HID van RWS. De programmadirecteur van het HWBP heeft een standing invitation voor de Stuurgroep en heeft een adviserende rol.

De stuurgroep beslist over de projectreferenties scope, tijd, geld, risico's en over organisatorische zaken. Zij komt in principe vier keer per jaar bijeen. De 'dagelijkse' bestuurlijke afstemming binnen de initiatiefnemers loopt via de directeuren naar de portefeuillehouders van de initiatiefnemers. De stuurgroep wordt ambtelijk ondersteund door de opdrachtgever, de projectmanager en secretariële ondersteuning.

De belangrijkste taken van de stuurgroep zijn:

- het vaststellen van de kaders waarbinnen het project moet worden uitgevoerd en hiermee onder andere de projectreferenties scope, geld, tijd en risico's via het vaststellen van het plan van aanpak;
- ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst (na goedkeuring bestuur initiatiefnemers);
- besluitvorming over aanvraag tot subsidie en herbeschikking;
- besluitvorming over veiligheidsanalyse voor de A- en C-keringen en voorstel normen C-keringen;
- projectsturing op hoofdlijnen.

Voorzitter stuurgroep

Het voorzitterschap wordt vervuld door de dijkgraaf van HDSR, vanuit het penvoerderschap van HDSR. De voorzitter is de schakel naar de opdrachtgever en het kernteam. Agendering van onderwerpen verloopt via de voorzitter. Voorzitter, opdrachtgever en projectmanager stemmen regelmatig informeel af. Daarnaast stemt de voorzitter de agenda voor het Bestuurlijk Overleg (BO) af met de voorzitter van het BO.

Opdrachtgever (OG)

Het opdrachtgeverschap voor het projectteam is belegd bij de ambtelijke organisatie. De opdrachtgever is directeur van HDSR en voorzitter van het directeurenoverleg. De opdrachtgever stuurt de projectmanager aan. De opdrachtgever is eerste aanspreekpunt voor organisatorische- en bedrijfsvoeringszaken gezien het penvoerderschap van HDSR. De belangrijkste taken van de opdrachtgever zijn:

- aansturen projectmanager;
- organiseren en toewijzen mensen en middelen van en met initiatiefnemers;
- afstemming met deelnemers directeurenoverleg;
- vrijgeven plan van aanpak (voorzien van projectreferenties scope, geld, tijd en risico's) en voortgangsrapportages;
- bewaken voortgang.

Directeurenoverleg (DO)

Het directeurenoverleg is een afstemmingsoverleg op DT-niveau en ondersteunt en adviseert op verzoek de opdrachtgever. Het directeurenoverleg wordt gevormd een vertegenwoordiging van directeuren van de vier initiatiefnemers en de provincie Utrecht. De opdrachtgever (OG) zit dit voor.

Agendaleden van het directeurenoverleg zijn Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waterschap Rivierenland. De belangrijkste taken van het directeurenoverleg zijn:

- adviseren en ondersteunen opdrachtgever;
- afstemming over organisatie- en bedrijfsvoeringszaken;
- organiseren en toewijzen mensen en middelen.

Projectteam, projectmanager (PM)

Het projectteam bestaat uit een kernteam (KT) conform het IPM model, en subteams, die door de IPM-rolhouders worden aangestuurd. Het KT is verantwoordelijk voor de tactisch en operationele uitvoering van het plan van aanpak en aanvullende vigerende kaders die gesteld zijn of worden door de stuurgroep of opdrachtgever. De projectmanager geeft dagelijks leiding aan het projectteam conform het plan van aanpak en de aanvullende vigerende kaders die gesteld zijn door de opdrachtgever. De PM is het eerste aanspreekpunt voor OG.

Het kernteam bestaat uit de volgende deelnemers:

- projectmanager;
- manager projectbeheersing;
- omgevingsmanager;
- ruimtelijke ontwikkeling manager (toegevoegde rol bij Centraal Holland)
- technisch manager;
- contractmanager (vacature);
- projectsecretaris.

De organisatie van de genoemde rolhouders wordt nader beschreven in hoofdstuk 6 organisatie. De rolhouders geven leiding aan de subteams.

Bestuurlijk overleg (BO)

Het bestuurlijk overleg Centraal Holland (BO CH) bewaakt het samenwerkingsproces en de continuïteit met het deltaprogramma (Regioproces) en heeft een bestuurlijke advies- en klankbordrol naar het de stuurgroep. Het Bestuurlijk Overleg wordt gevormd door de bestuurlijke vertegenwoordiging van de initiatiefnemers, de aangrenzende waterschappen (WSRL, HHNK en HHSK), het Rijk (DG-RW), de provincies Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland, en de gemeentes langs de Lekdijken (A-keringen) en de C-keringen. Het Bestuurlijk Overleg wordt voorgezeten door de gedeputeerde water van de Provincie Utrecht.

Ambtelijke begeleidingsgroep (ABG)

De ambtelijke begeleidingsgroep adviseert op verzoek het kernteam en fungeert tevens als klankbord. De projectmanager van het kernteam is voorzitter van de ambtelijke begeleidingsgroep. De ambtelijke begeleidingsgroep bestaat uit de leden van het kernteam, beleidsmedewerkers (of vergelijkbare rol) van directoraat Ruimte en Water DG-RW), de provincie Noord-Holland (PNH), de provincie Utrecht (PU), de provincie Zuid Holland (PZH), gemeenten, staf Deltacommissaris (Staf DC), waterschappen, Rijkswaterstaat Midden Nederland (RWS-MN) en de programmadirectie HWBP.

Externe stakeholders met bevoegdheden

Provincie Utrecht

Gedeputeerde Staten bevorderen op grond van de Waterwet de coördinatie van de besluiten en verlenen goedkeuring aan projectplannen voor primaire waterkeringen. De provincie ziet daarbij toe op een goede ruimtelijke doorwerking en ruimtelijke inpassing van projectplannen. De provincie is bevoegd gezag voor het doorlopen van de mer-procedure voor primaire keringen. Daarnaast is de provincie beleidsverantwoordelijk voor de regionale keringen en hiermee kaderstellend richting de

waterschappen met betrekking tot de veiligheidsnormingen voor de regionale keringen. De belangrijkste taken/bevoegdheden voor de provincie zijn:

- bevoegd Gezag Wet Milieubeheer (mer procedure);
- bevoegd Gezag Waterwet (goedkeuring en coördinatie projectplan);
- bevoegdheden Wet Ruimtelijke Ordening (toepassing inpassingsplan);
- vaststellen mogelijk nieuwe veiligheidsnormering C-keringen (veiligheidsnormen regionale keringen);
- vergunning of ontheffing verlenende instantie (ontgrondingen, NB-wet, EHS).

Provincies Zuid-Holland en Noord-Holland

Voor de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland gelden dezelfde bevoegdheden als beschreven bij de provincie Utrecht met de kanttekening dat de te verbeteren primaire waterkeringen (Lekdijken) binnen de POV niet op het grondgebied van de provincie Noord-Holland en slechts voor een klein deel (Schoonhoven) op het grondgebied van de provincie Zuid-Holland liggen. Wel hebben deze provincies een belangrijke rol en bevoegdheid bij de totstandkoming van de nieuwe norm en status van de C-keringen.

Gemeenten

De gemeenten zijn bevoegd gezag voor diverse vergunningen en het vastleggen of wijzigen van beschermingszones in bestemmingsplannen. Tevens heeft de gemeente een taak in het kenbaar maken van (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen en mogelijke meekoppelkansen en zorgt zij voor afstemming met gemeentelijke taken.

Programmadirectie HWBP

De programmadirectie HWBP is een organisatieonderdeel met een mix van medewerkers van de waterschappen en Rijkswaterstaat, die als boegbeeld voor de alliantie tussen Rijkswaterstaat en de waterschappen fungeert. De programmadirectie ondersteunt de beheerders bij aanvragen tot subsidie en heeft een advies-, review-, ondersteunings- en faciliteringsfunctie. Op deze wijze wordt de alliantie en de kennis en ervaring optimaal benut. Het eerste aanspreekpunt voor het kernteam is de regionaal programmabegeleider.

DG Rijkswaterstaat (RWS)

De DG RWS is budgetverantwoordelijk voor de programmadirectie HWBP: budgettair, organisatorisch en programmauitvoering. De DG RWS is hiermee bevoegd om een aanvraag tot subsidie goed te keuren en een beschikking tot subsidie af te geven. De DG RWS is tevens 'huisbaas' voor de programmadirectie HWBP. De DG RWS biedt de programmering HWBP aan aan de Minister van IenM t.b.v. de vaststelling in de ministerraad.

DG Ruimte en Water (RW)

De DG RW is verantwoordelijk voor de beleidsadvisering over het HWBP van de Minister van IenM. De DG RW is binnen het Ministerie van IenM opdrachtgever van de DG RWS voor het HWBP. Wijziging en vastleggen van landelijk beleid en wetgeving worden ook getrokken door DGRW. Besluitvorming hierover vindt plaats in de Tweede Kamer (TK). Concreet voor het project betekent dit dat DG RW bevoegd gezag is voor het vaststellen van een mogelijk nieuwe veiligheidsnormering huidige C-keringen, die in beheer zijn bij RWS (veiligheidsnormen regionale keringen).

5.2 Beheersen

Voor het kernteam is voorliggend plan van aanpak het primaire sturingsdocument. Onder andere de sturing en beheersing is hierin vastgelegd. De dagelijkse sturing binnen het project wordt ondersteund door tal van projectbeheersingstools en –instrumentarium. De organisatie en verdere inrichting is

beschreven in hoofdstuk 6 organisatie. Het beheersen van het project is nader beschreven in hoofdstuk 7 projectbeheersing.

Aanvraag tot subsidie

De aanvraag tot subsidie is gebaseerd op dit plan van aanpak en wordt goedgekeurd door de stuurgroep POV Centraal Holland en vervolgens via de programmadirectie HWBP door de DG RWS. In het plan van aanpak zijn de projectreferenties scope, geld, tijd en risico's opgenomen. Zodra het plan van aanpak is goedgekeurd gelden deze projectreferenties als initiële baseline (eerste door stuurgroep goedgekeurde projectreferenties scope, geld, tijd en risico's).

5.3 Verantwoorden

De voortgangsrapportage ten behoeve van de stuurgroep heeft drie doelen:

- "in control zijn" (OG en PM/KT): voortgangsbewaking, tijdig anticiperen op risico's en kansen;
- verantwoording afleggen (aan SG inclusief bestuurlijke achterbannen);
- informerende voortgang aan het gehele projectteam, de ambtelijke achterban, de programmadirectie HWBP, de ABG en het BO.

De uitgangspunten voor de sturings- en verantwoordingsinformatie zijn:

- "lean and mean" en zoveel mogelijk aansluiten bij standaarden die beschikbaar zijn gesteld door de programmadirectie;
- geen "controle op controle" of zaken die niet relevant zijn voor besluitvorming of projectresultaat;
- transparantie, tijdig informeren en op basis van de informatiebehoefte.

Door de opdrachtgever HDSR wordt in principe vier keer per jaar verantwoording afgelegd aan de stuurgroep. In de voortgangsrapportage wordt de voortgang gerapporteerd ten opzicht van de vigerende baseline (huidige: initiële baseline). Verder worden mogelijke afwijkingen gerapporteerd en wordt sturingsinformatie voorgelegd.

Het uitgangspunt voor de verantwoording aan de stuurgroep is dat de Q-projectrapportage (format van de programmadirectie HWBP) een basis vormt voor de inhoud. De stuurgroep wordt via een oplegnotitie geïnformeerd over mogelijke (bij)sturingsinformatie. (Mogelijke) afwijkingen worden hierin expliciet gemeld aan de stuurgroep.

5.4 Toezicht

Het externe toezicht richt zich met name op de strategie, de (kwaliteit van) de besluitvorming, de governance en systeem- en procestoetsing.

5.4.1 Nulmeting (projectspiegel) besturing en beheersing project

Door de programmadirectie HWBP wordt het kwaliteitsinstrument "projectspiegel" aangeboden op kosten van de programmadirectie HWBP. De projectspiegel is een analyse van de huidige besturing en beheersing van een project voorzien van bevindingen en aanbevelingen. Op verzoek van de beheerder kan een projectspiegel op elk gewenst moment bij een project worden uitgevoerd met als doel verbeteringen aan te brengen in de besturing en/of beheersing van een project. De resultaten van de projectspiegel zijn alleen beschikbaar voor de beheerders (initiatiefnemers) en hoeven niet met de programmadirectie HWBP te worden gedeeld. Het doel van een projectspiegel is om de besturing en de beheersing van een project op initiatief van de beheerder te verbeteren. Het kernteam wil hier in het vierde kwartaal gebruik van maken en ziet dit als nulmeting voor de besturing en beheersing van het project. De resultaten van de projectspiegel worden gedeeld met het directeurenoverleg.

5.4.2 Voortang en stand van zaken besturing en beheersing project

Periodiek, in principe jaarlijks, wordt een (vereenvoudigde versie) van de projectspiegel uitgevoerd. In deze projectspiegels wordt de opvolging van de voorgaande aanbevelingen en een weergave gegeven van de huidige stand van zaken. Dit wordt voorzien van nieuwe bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot de besturing en beheersing van het project. Ook deze resultaten van de projectspiegel worden gedeeld met het directeurenoverleg.

6 ORGANISATIE (HDSR en projectteam)

6.1 Penvoerderschap HDSR

HDSR vraagt als penvoerder de HWBP-subsidie aan namens de initiatiefnemers en voert de financiële administratie en bedrijfsvoering namens de initiatiefnemers. HDSR is in feite huisbaas voor de POV Centraal Holland. De dagelijkse (operationele) sturing vindt plaats binnen HDSR conform de vigerende kaders en de administratieve organisatie en interne controle (systemen en processen). Hierbij wordt ook de interne mandatering (tekenbevoegdheid) van HDSR gevolgd.

6.2 IPM-model

Binnen de POV Centraal wordt gewerkt conform het Integraal Projectmanagement Model (IPM). Met deze uniformiteit en standaardisatie wordt het volgende beoogd:

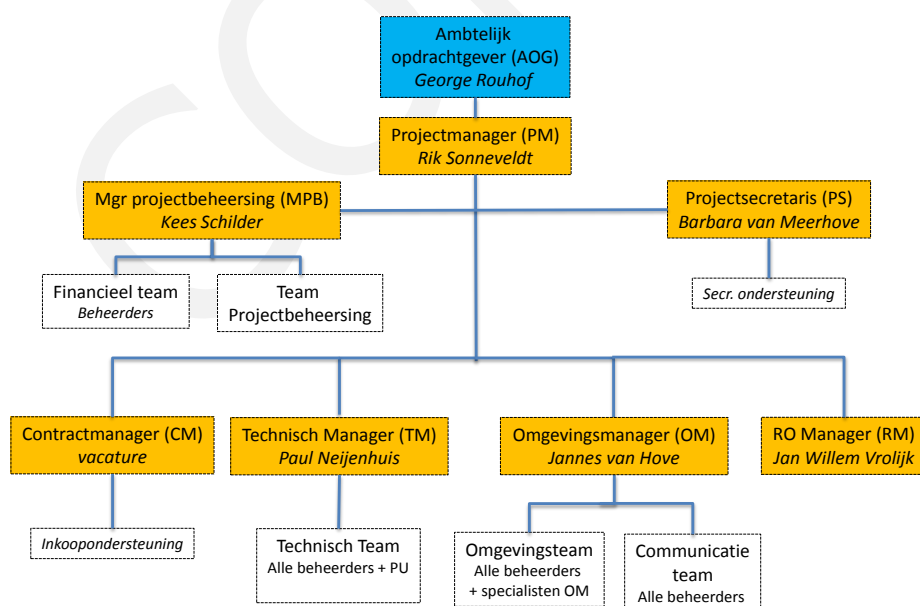
- een efficiënte inzet en uitwisseling van medewerkers over de grenzen van individuele beheerders heen;
- een beheerste aansturing van projecten;
- een uniforme en professionele wijze van optreden richting marktpartijen.

6.3 Projectteam en kernteam

Het kernteam bestaat uit zes rollen. Het kernteam bestaat uit vijf IPM-rollen (projectmanager, manager projectbeheersing, omgevingsmanager, technisch manager en contractmanager) en is uitgebreid met een zesde rol, namelijk die van manager ruimtelijke ontwikkeling (medewerker PU). De manager ruimtelijke ontwikkeling staat naast de omgevingsmanager. Samen met de projectsecretaris vormen deze teamleden het kernteam.

De reden voor een manager ruimtelijke ontwikkeling is het grote belang van het integraal meenemen van de kansen voor ruimtelijke ontwikkeling bij de te verbeteren dijktrajecten, en de kansen die de nieuwe status van de C-keringen kan bieden. De IPM-rolhouders sturen hun subteams aan. Deze zijn in principe samengesteld uit vertegenwoordigers van de beheerders en uitgebreid met anderen waar nodig. Hieronder een organogram van het projectteam POV Centraal Holland.

Projectteam POV Centraal Holland

Figuur 9 organogram Kernteam

Hieronder een beschrijving van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de zes (IPM-) rollen.

6.3.1 Projectmanagement

De projectmanager is overall verantwoordelijk voor de voorbereiding en realisatie van de Projectdoelen en –resultaten. De projectmanager stuurt het kernteam aan en borgt de afstemming met de opdrachtgever (HDSR). De projectmanager coördineert de onderlinge raakvlakken en zorgt voor samenbindend leiderschap. De projectmanager is eindverantwoordelijk voor de integrale voortgang van het project en de kwaliteit en integraliteit van alle producten. De projectmanager wordt ondersteund door een projectsecretaris en/of projectondersteuner.

6.3.2 Projectbeheersing

De manager projectbeheersing is verantwoordelijk voor de integrale projectbeheersing van het project en coördineert het risicomangement. De manager projectbeheersing is verantwoordelijk voor de sturings- en verantwoordingsinformatie, het informatiemanagement en het documentmanagement. De manager projectbeheersing is toetsend, adviserend (primair op het functioneren van het systeem en de interne administratieve organisatie en interne controleprocessen van het project) en ondersteunend. De manager projectbeheersing stelt zich onafhankelijk op en is een belangrijke intervisiepartner voor de andere IPM-rollen. De manager projectbeheersing zorgt voor een gezond tegenwicht binnen het kernteam. De integrale projectbeheersing bestaat uit:

- scope- en wijzigingenbeheer
- planningsmanagement
- financieel management
- risicomangement
- sturings- en verantwoordingsrapportages
- informatie- en documentmanagement
- kwaliteitsmanagement
- issuemanagement

Projectbeheersingsteam

Het projectbeheersingsteam adviseert en ondersteunt de manager projectbeheersing. In het projectbeheersingsteam zit een planner, een risicomanager, een adviseur projectbeheersing, een financieel adviseur (HDSR), en enkele adviseurs (HDSR). De manager projectbeheersing zit het overleg met het projectbeheersingsteam voor.

Financieel team

Gezien de omvang van het aantal initiatiefnemende partijen, namelijk vier, is een financieel team opgestart. In dit team worden de belangrijke financiële aandachtspunten binnen het project en tussen de initiatiefnemers ambtelijk (voor)besproken. Het overleg is enerzijds voorbereidend op benodigde besluitvorming en anderzijds informierend over de financiële voortgang.

6.3.3 Omgevingsmanagement

De omgevingsmanager is verantwoordelijk voor interactie tussen het project en totale projectomgeving. Hij voert daarmee de volgende processen uit:

- Strategisch omgevingsmanagement
- Communicatie en participatie
- Conditionering

Dit betekent dat de omgevingsmanager ervoor zorgt dat binnen het project voldoende aandacht is voor het projectbelang van alle spelers en andere belangen bij de initiatiefnemers, bij partneroverheden en bevoegde gezagen en voor belanghebbenden en burgers. Hiervoor stelt de omgevingsmanager een omgevingsplan op, waar de communicatiestrategie onderdeel van is. Ook is de omgevingsmanager verantwoordelijk voor het doorlopen van de diverse planologische procedures en het verkrijgen van vergunningen.

De omgevingsmanager adviseert de projectmanager bij (bestuurlijke) besluitvorming en afstemming met andere overheden en vervangt de projectmanager in dit kader. De omgevingsmanager kan zich laten ondersteunen door een adviseur OM en conditionering, een adviseur kabels en leidingen, een juridisch adviseur en een beleidsadviseur. De omgevingsmanager wordt bijgestaan door een communicatieteam en een omgevingsteam.

Communicatieteam

Het communicatieteam bestaat uit een adviseur communicatie van iedere initiatiefnemer. De adviseurs communicatie zijn medeverantwoordelijk voor issue-management binnen het project en de projectcommunicatie binnen hun eigen organisatie. Zij vormen (mede) de oren en ogen van het project. De omgevingsmanager zit het communicatieteam voor.

Omgevingsteam

Het omgevingsteam staat voor de bewaking van de omgevingsstrategie. Het team zorgt voor het uitvoeren van omgevingsanalyses van belangen en standpunten en een regelmatige toetsing van de strategie. Hiermee kan het project continu worden bijgesteld op basis van signalen uit de omgeving. De omgevingsmanager zit het omgevingsteam voor.

6.3.4 Manager RO

Het IPM-team voor de POV Centraal Holland is uitgebreid met een zesde rol, namelijk die van manager ruimtelijke ontwikkeling. De manager RO geeft samen met de omgevingsmanager vorm aan het omgevingsmanagement en heeft daarin de verantwoordelijkheid over een aantal specifieke taken. De manager RO verzorgt/regisseert het proces rond het integraal meenemen van initiatieven van derden (meekoppelkansen) en verzorgt daarbij de afstemming met de gebiedspartners en de uiteindelijk vastlegging van afspraken rond financiering en uitvoering. De manager RO voert ook een deel van de conditionering uit op het gebied van landschap, cultuurhistorie, ecologie en archeologie en de integrale visie op de ruimtelijke kwaliteit. Verder is de manager RO verantwoordelijk voor het doorlopen van de planologische procedures.

6.3.5 Technisch management

De technisch manager gaat over de technische inhoud van het project en is verantwoordelijk voor de veiligheidsanalyse. De technisch manager is in alle fasen van het project verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van technische informatie, uitgangspunten en eisen van de opgave en het ontwerp. De technisch manager is tevens verantwoordelijk voor de technische bijdrage aan de processen van de contractmanager, de omgevingsmanager en de manager projectbeheersing en stuurt inhoudelijke specialisten (buiten het technisch team) en de opdrachtnemers (marktpartijen) aan. De technisch manager is voorzitter van het technisch team dat bestaat uit technisch of beleidsadviseurs van de initiatiefnemers, eventueel aangevuld met externe deskundigen.

De technisch manager is verantwoordelijk voor de volgende processen (niet limitatief):

- toetsing en veldonderzoeken A- en C-keringen;
- technische uitgangspunten;
- veiligheidsanalyse en –opgave;

- mogelijke oplossingsrichtingen;
- kansrijke oplossingsrichtingen;
- relevante contractvoorbereidingen;
- overdracht beheer en onderhoud.

Technisch team

Het technisch team is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle keringbeheerders. Daarnaast zijn de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht en het Rijk betrokken voor de normering en toetsing van de huidige C-keringen. De deelnemers van het technisch team zijn medeverantwoordelijk namens de verantwoordelijke initiatiefnemers voor de kwaliteit van technische informatie, uitgangspunten en eisen van de opgave en het ontwerp. Door de betrokkenheid van alle initiatiefnemers wordt optimaal gebruik gemaakt van de beschikbare gebiedskennis en informatie over de keringen. Hiermee wordt ook bereikt dat de resultaten van de onderzoeken ook direct bij de initiatiefnemers beschikbaar zijn. De uitvoering van de werkzaamheden zal in de meeste gevallen worden uitbesteed. Een specificatie hiervan is in uitgangspunten van de kostenraming opgenomen.

6.3.6 Contractmanagement

De contractmanager is verantwoordelijk voor de procesmatige beheersing van het vaststellen van de inkoopbehoefte, het opstellen van het inkoop- en marktbenaderingsstrategie, de contractvoorbereiding, contractaanbesteding, -uitvoering en -beheersing richting verschillende marktpartijen. Hiervoor wordt aangesloten bij het inkoop- en aanbestedingsbeleid van HDSR.

Inkoopteam

De contractmanager is voorzitter van het inkoopteam. Het inkoopteam bestaat uit twee adviseurs inkoop vanuit HDSR en een adviseur vanuit Waterschap Rijnland. De adviseur adviseren en ondersteunen de contractmanager bij de uitvoering van zijn taken.

6.4 Kennismanagement

Belangrijk is ook het kennismanagement onder het motto “weet wat je kunt weten”. Veel kennis en ervaring is beschikbaar. Het KT heeft dan ook een belangrijke rol in het pro-actief ophalen en delen van kennis. Het KT kan gebruik maken van de leerervaringen van individuele beheerders binnen en buiten het HWBP.

Ook de programmadirectie kan hierbij helpen om de leerervaringen op te halen en te delen met alle beheerders. Dit past bij de ambitie van de programmadirectie HWBP om zoveel mogelijk te faciliteren in het delen van kennis en ervaring binnen en buiten het HWBP. Het kernteam wil de door de programmadirectie HWBP gefaciliteerde hulpmiddelen benutten, zoals:

- de samenwerking met programmabegeleider;
- vakmiddagen en netwerkmogelijkheden;
- intervisie en managementdrive kernteamsessie(s);
- opleidings- en ontwikkelprogramma;
- specifieke inhoudelijke adviezen door ervaren senior adviseurs;
- review op processen en producten;
- kaders, handleidingen, factsheet, templates, procedures, etc.;
- deelname en/of presentaties aan kenniskringen bij individuele beheerders.

7 PROJECTBEHEERSING

De projectbeheersing heeft tot doel de realisatie van de afspraken die in dit plan van aanpak zijn overeengekomen te waarborgen, zorg te dragen dat de resultaten conform de specificaties, op tijd en met de beschikbaar gestelde middelen worden geleverd. Tevens draagt zij bij aan de verantwoording richting stakeholders. De integrale projectbeheersing bestaat uit:

- scope- en wijzigingenbeheer
- planningsmanagement
- financieel management
- risicomanagement
- sturings- en verantwoordingsrapportages
- informatie- en documentmanagement
- kwaliteitsmanagement
- issuemanagement

Dit is nader uitgewerkt in de interne versie van het plan van aanpak.

8 Bijlage overzicht afgekeurde C-keringen

DIJKRINGSCHIEDENDE C-KERINGEN

Waterkering-beheerder	Traject-nummer	Trajectnaam	Dijken			Kunstwerken		
			Totaal [km]	Voldoet niet [km]	Geen oordeel [km]	Totaal [-]	Voldoet niet [-]	Geen oordeel [-]
Amstel, Gooi en Vecht	1	Waterkering Halfweg-Amsterdam (C-kering dijkkring 44-dijkkring 14)	16,51	1,53	0,00	13	11	0
De Stichtse Rijnlanden	2	Waterkering Gekanaliseerde Hollandse IJssel, Amsterdam-Rijnkanaal-Hekendorp (C-kering dijkkring 15-dijkkring 14)	24,90	24,90	0,00	54	54	0
Hollands Noorderkwartier	3	Dijken Noordzeekanaal-noord (C-kering dijkkring 44-dijkkring 13)	44,80	24,20	0,00	28	24	0
Rijnland	4	Spaarndammerdijk, IJmuiden-Halfweg (C-kering dijkkring 44-dijkkring 14)	20,00	13,60	0,00	17	12	0
	5	Goejanvervelledijk (Gekanaliseerde Hollandse IJssel), Hekendorp-Gouda (C-kering dijkkring 15-dijkkring 14)	5,80	5,80	0,00	5	5	0
Rijkswaterstaat	6	Westkanaaldijk Amsterdam-Rijnkanaal, Amsterdam-Utrecht (C-kering dijkkring 44-dijkkring 14)	36,48	35,87	0,00	11	8	1
	7	Westkanaaldijk Amsterdam-Rijnkanaal, Utrecht-Nieuwegein (C-kering dijkkring 44-dijkkring 15)	8,08	8,08	0,00	2	2	0
			156,56	113,98	0,00	130	116	1